

Fas Korin Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəkukuə i kani mə Fas Korin Pol rımərai revən ti nakalasia me fwe Korin ia nuk 55. Pol ramarə fwe Efesas mərhi pen nəkukuə i revən ti nakalasia me fwe Korin ti niriṗwenien nəkukuə səvənraha. Korin raməmak ia nıkare təsi Metiterenian. In taon asori riti. Səvənhi nautə rasori. Mətə noien səvəi nəkur Korin rərəha. Ia tənəmtənə me pam nərmama həukurən mə Korin in taon ərəha riti. Ti nəri nə mə nakalasia me fwe Korin həuvehe vi a mhahatətə ia İesu Kristo, rəknekın ti nırəha ti noien noien amasan. İrəha kamho ihi noien ərəha. Nakalasia me fwe Korin haməvisə mınraha me. İrəha nepwın kamho noien ərəha anan. Pol rırai nəkukuə i mægkiari skai mınraha mamahatən irəha mə irəha tuhəfarə irə. In rırai nəgkiariien me nepwın ia nəkukuə i mə trahatən irəha ia narəien səvənraha. Trini mınuə irəha hesi pen nəgkiariien me nəha nənə tuhəukurən noien amasan mıne noien ərəha.

¹ İou Pol, iou aposol riti səvəi İesu Kristo, ti nəri nə mə Kumwesən rino rəmwhen ia sə in rokeikei, məkwein iou mə tako wok i, mıne piəvtaha Sostenes.

² *Nəkukuə i rauvehe tukumiaha nakalasia me səvəi Kumwesən fwe taon nəha Korin, kimiaha nərmama me i İesu Kristo rınəpərhi kimiaha hiəmher, nənə Kumwesən rınəkwein kimiaha mə

---

* **1:2:** 1Kor 6:11, Wok Me 9:14

nəkur ikinan me səvənhi, kímiaha mine nərmama ia kwopun me pam səməme hiaməfwaki m Iesu Kristo Iərimənu səkitaha sə in Iərimənu səkitaha pam.

³ *Pwəh Kumwesən Tata səkitaha mine Iesu Kristo Iərimənu səkitaha trouəriari pehe namasanien mine nəmərinuuen m kímiaha.

Pol rani vivi Kumwesən ti nakalasia me fwe Korin

⁴ Ia nəpın me iakani vivi Kumwesən tukumiaha, ti nəri nə mə rınəriari pehe namasanien səvənhi m kímiaha ia Iesu Kristo, ⁵ mo hiəuvehe mhəmwhen ia iərmama riti nautə səvənhi rasori. Nautə nəha in nəha niniien me pam mine nukurənien me pam hiaməuvehi raku pen ti Iesu Kristo. ⁶ Kumwesən rınəriari namasanien nəha m kímiaha iamınha irə ti nəri nə mə kímiaha hiaməni mə nəgkiariien sə raməvisau Kristo ro nıpərhiienien. ⁷ *Ro pen kímiaha hiəuvəuvehi raka niskaiien me pam səməme Nənimwın Ikinan rauvehi pehe, hiaməuvehi mamheitenhi nəpın nəha tukətoni Iərimənu səkitaha Iesu Kristo trier pehe. ⁸ *In tro kímiaha hiərer əknekin meste nəpın sampam mə tukəpwəh nətoniien noien ərəha riti ia kímiaha ia nəpın nəha Iesu Kristo Iərimənu səkitaha truvehe mwi irə. ⁹ *Kumwesən ramo nəgkiariien səvənhi ia nəpın me. In rınəkwein kímiaha, mo kímiaha hiəuvehe mho kuatia kímiaha tını, Iesu Kristo, sə in Iərimənu səkitaha.

---

* **1:3:** Rom 1:7   * **1:7:** Luk 17:30, 2Tes 1:7, Taet 2:13   * **1:8:** Fil 1:6, 1Tes 3:13, 5:23   * **1:9:** 1Jon 1:3, 1Kor 10:13, 1Tes 5:24

Nakalasia me fwe Korin kamheitehieitehi kusen sāvānraha

¹⁰ *Piak me, ia nāghi Iesu Kristo Iarimānu sākītaha iakamāres skai tukumiaha mā kīmiaha pam tihāni a nari kuatia, mhāpwāh noien mā nātārigien riti truvehe meitehi kīmiaha. Mātā nāpīn me nātārigien sākīmiaha mīne rerīmīaha trouvehe rouo kuatia. ¹¹ Iakani iamīnhi irā, piak me, tī nāri nā mā nākūr imwei Kloe nepwīn hamāni pehe tukw iou i mā kīmiaha hiamāvisā.

¹² *Nīpwrai nāgkiariien sā iakani ro iamīnhi irā. Kīmiaha kuatia kuatia hiamāgkiari. Riti rani mā, “Iou iārmama sāvāi Pol.” Riti rani mā, “Iou iārmama sāvāi Apolos.” Riti rani mā, “Iou iārmama sāvāi Pita.” Riti rani mā, “Iou iārmama sāvāi Kristo.”

¹³ Hiānuā ko hieitehieitehi Kristo iamīnha irā? Rāfo? Kīnāruī tārini pen iou Pol ia nei kamarkuāui tukumiaha? Uā kīno baptaes ia kīmiaha ia nāghi Pol? ¹⁴ *Iou iakamīni tanak tī Kumwesān mā iapko mhā pāptaes ia kīmiaha riti, mātā iakīno a pāptaes ia Krispas mīne Kaius. ¹⁵ Rerīk ragien iamīnha irā tī nāri nā mā iārmama riti ko rīpkīni mhā mā kīno baptaes irā ia nāghīk. ¹⁶ *(Nīpārhiēnien iakīno mwi pāptaes ia Stefanas mīne nārmama me fwe ia nākawai nimwā sāvānhi. Kurirā ia in, iakenouenou mā iakīno mwi baptaes ia iārmama riti uā rekām.) ¹⁷ *Kīmiaha hiāukurān mā Kristo rīpkārhi pehe mhā iou mā tako pāptaes ia nārmama, mātā rārhi pehe iou mā takāvisau irapw nāgkiariien

* **1:10:** Fil 2:2   * **1:12:** 1Kor 3:4, Wok Me 18:24-28, Jon 1:42

* **1:14:** Wok Me 18:8, Rom 16:23   * **1:16:** 1Kor 16:15   * **1:17:**

Mat 28:19, Jon 4:2

amasan sǝvǝnhi. Iakamǝvisau irapw nǝgkiariien amasan nǝha mǝpkesi pen mhǝ nukurǝnien sǝvǝi iǝrmama kamo nei kamarkuau i sǝvǝi Kristo ruvehe nǝskaiien sǝvǝnhi riwǝn.

Kristo in nukurǝnien mine nǝskaiien sǝvǝi Kumwesǝn

18 *Iakani iamǝnhi irǝ ti nǝri nǝ mǝ nǝvisaiien Kristo ia nei kamarkuau ro narǝsien i ti nǝrmama sǝmǝme kamhǝuvǝn mǝ tuhemhǝ, mǝtǝ tukutaha i nǝrmama sǝmǝme Kumwesǝn rauvehimǝru kǝtaha, nǝvisaiien nǝha in nǝskaiien sǝvǝi Kumwesǝn. 19 Iakani iamǝnhi irǝ ti nǝri nǝ mǝ Nǝkukuǝ Ikinan rani mǝ,

“Iou takouraha nukurǝnien sǝvǝi nǝrmama sǝmǝme hǝukurǝn amasan nari,

nǝnǝ mo nǝri auǝr a ia nukurǝnien sǝvǝi nahatǝn me.”

20 *Iǝrmama sǝ rukurǝn amasan nari in pǝku? Iahatǝn pǝku sǝvǝi Loa? Iǝrmama sǝ rarǝpwen nǝresien me ia tiprǝnǝ i in pǝku? Hǝiwǝn! Kumwesǝn rino nukurǝnien sǝvǝi nǝrmama ia tiprǝnǝ i ruvehe mo narǝsien irǝ. 21 *Ro iamǝnhi irǝ ti nǝri nǝ mǝ ia nukurǝnien sǝvǝi Kumwesǝn in rino mǝ nǝrmama sǝvǝi tiprǝnǝ i tuhǝpwǝh nukurǝnien in ia nukurǝnien sǝvǝnraha. Mǝtǝ Kumwesǝn rerǝn ragǝien mǝ truvehimǝru nǝrmama sǝmǝme kamhǝni nǝpǝrhienien ia nǝgkiariien i kǝtaha samǝvisau irǝ, nǝgkiariien sǝ nǝrmama hamǝni mǝ ro narǝsien irǝ. 22 *Nǝkur Isrel hokeikei mǝ tuhǝtoni nǝmtǝtien me. Nǝrmama rǝpko mhǝ irǝha nǝkur Isrel kamhǝtui nukurǝnien, 23 *mǝtǝ

* **1:18:** 2Kor 4:3, Rom 1:16   * **1:20:** Aes 19:12, Aes 33:18, Aes 44:25, Job 12:17   * **1:21:** Mat 11:25   * **1:22:** Mat 12:38, Wok Me 17:28,32   * **1:23:** Rom 9:32, 1Kor 2:14

kitaha saməvisau Kristo kinərui tərini pen in ia nei kamarkuau. Nəgkiariien nəha nəkur Isrel kamhapəti irə mamhəmwei, nənə nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel kamhəni mə nəgkiariien nəha ro narisien i. ²⁴ *Mətə nərmama səməme Kumwesən rinəkwein irəha, nəkur Isrel nepwɪn mine nərmama nepwɪn ripko mhə irəha nəkur Isrel, irəha hənətoni mə Kristo in niskaiien səvəi Kumwesən mine nukurəniien səvəi Kumwesən. ²⁵ *Noien nəha səvəi Kumwesən sə nərmama kamhəni mə ro narisien i rukurən nari məpi raka nukurəniien səvəi nərmama pam. Nənə noien nəha səvəi Kumwesən sə nərmama kamhəni mə niskaiien səvənhi riwən riskai məpi raka noien səvəi nərmama pam.

²⁶ *Piak me, rerimiahaha tramrhi nəpɪn Kumwesən rinəkwein kimiaha irə fwe kupwən. Ia nəpɪn nəha kimiaha hiəpik hiəpkukurən mhə nari ia nəmri nərmama. Kimiaha hiəpik hiəpkuvehi mhə niskaiien, ripko mhə kimiaha hiəpik nipwnəti nəmə asori me nepwɪn. ²⁷ Mətə Kumwesən rimərfi narimnari me səməme nərmama ia təkure tiprənə i haməni mə ro narisien i, mə ia noien nəha in tro naurisien m nərmama səməme həukurən nari. In rimərfi narimnari me səməme nərmama ia təkure tiprənə i haməni mə niskaiien səvənraha riwən, mə ia noien nəha in tro naurisien m nərmama səməme niskaiien səvənraha rarə. ²⁸ In rimərfi narimnari auər a me, mine narimnari me kamətə ərəha irəha, mə ia noien nəha in tro nərmama me kamətə irəha mə irəha nərmama anan me nepwɪn tuhəuvehe mho nərmama auər

---

* **1:24:** Kol 2:3   * **1:25:** 2Kor 13:4   * **1:26:** Mat 11:25, Jon 7:48, Jem 2:1-5

a ia nirəha. ²⁹ *Kumwesən rino iaminihi irə mə iərmama riti riwən trəgkiari ərpwi ia nənimen. ³⁰ *Mətə in rino kimiaha hiəuvehe mho kuatia kimiaha Iesu Kristo. Nənə Kristo in nukurəniən səkitaha ruku pen ti Kumwesən. In rino kitaha səuvehe mhatukwatukw ia nəmri Kumwesən. In rino kitaha səuvehe mho nəkur ikinan me səvənhi. In rinərəku suatuk mifi raka nari ia kitaha. ³¹ *Ro iaminihi irə, rəmwhen ia nəgkiariien i kimərari pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Pwəh iərmama sə raməgkiari ərpwi, trəgkiari ərpwi a ia narimnari me səməme Iərimənu səkitaha rino.”

2

¹ *Piak me, nəpən iakiməuvehe tukumiaha, iakuvehe mini irapw tukumiaha nəgkiariien i Kumwesən rinərkwafə irə fwe kupwən, mətə iapkini irapw mhə nəgkiariien uə nukurəniən sə rutə pik, rekəm. ² *Nəpən iakinamarə kitaha m kimiaha, rerik riskai mə tapkini irapw mhə mwi nari riti, mətə Iesu Kristo a mine nēmhəien səvənhi ia nei kamarkuau. ³ *Nəpən iakiməuvehe mətəni kimiaha, niskaiien səiou riwən anan, mamhekir ia nəpən me, mamətəmnimwin. ⁴ *Nənə nəgkiariien səiou mine nəvisaiien səiou, iapkini irapw mhə mesi pen nukurəniən səvəi nərmama ti nuvi peheien kimiaha. Mətə nəpən iakinəgkiari, hiətəni niskaiien səvəi Kumwesən mine wok səvəl Nənimwin Ikinan. ⁵ Iakino iaminha irə mə nahatətəien səkimiaha trəpwəh nərər penien

---

* **1:29:** Rom 3:27, Efes 2:9   * **1:30:** Jer 23:5-6, Jon 17:19, 2Kor 5:21   * **1:31:** Jer 9:24, 2Kor 10:17   * **2:1:** 1Kor 1:17   * **2:2:** Kal 6:14   * **2:3:** Wok Me 18:9, 2Kor 10:1   * **2:4:** 1Tes 1:5

ia nukurəniien səvəi nərmama, mətə trərer pen ia niskaiien səvəi Kumwesən.

Nukurəniien sə rauku pen ti Nənimwɨn səvəi Kumwesən

⁶ *Mətə nɨpərhienien, nərmama me i həuvəskai raka ia nimiruiien səvənraha, kimaha iahaməvəhag minraha ia nukurəniien. Mətə nukurəniien nəha ripkuku pehe mhə ti tiprənə i uə ia nəmə asori me səməme kamhərimənu ia tiprənə i. Nəmə asori me nəha tuhəuvehe mhə nəmə auər a ia nirəha. ⁷ *Mətə kimaha iahaməgkiari ia nukurəniien səvəi Kumwesən sə rɨnamərkwafə fwe kupwən nərmama me həpkətoni mhə. Nukurəniien nəha Kumwesən rɨnəmri raka fwe tui anan mə truvehi utə kitaha irə tsəuvehi nasoriien. ⁸ *Nərmama səməme kamhərimənu ia tiprənə i irəha pam həpkukurən mhə nəgkiariien nəha. Ko həpkukurən həpkərui tərini pen mhə Iərimənu asori səkitaha ia nei kamarkuau. ⁹ Mətə rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Iərmama riti riwən rɨnətə raka ia nənimen,

uə ruvəregi raka ia nəkwəregin,

uə rerin ruvərhi raka

nəfe Kumwesən rɨnəpnəpenə irə mə truvei pen m nərmama səməme hokeikei in.”

¹⁰ *Mətə Kumwesən rɨno pui pehe narimnari me nəha m kitaha ia Nənimwɨn səvənhi.

Nənimwɨn səvənhi rukurən noien iamɨnha irə ti nəri nə mə in ramətə pui narimnari me pam, mamətə pui mwi nətərigien səvəi Kumwesən

---

* **2:6:** Efes 4:13, Fil 3:15 * **2:7:** Rom 16:25 * **2:8:** Luk 23:34, Jem 2:1 * **2:10:** Mat 13:11

sə rəmwhenimw. ¹¹ *Narimnari me səməme iərmama rerin ramrhi, nənimwin əpa səvənhi fwe imwə rukurən. Ia noien a mwi nəha, narimnari me nəha səməme Kumwesən rerin ramrhi, Nənimwin əpa səvənhi rukurən. ¹² *Nənimwin i kiməuvei pehe m kitaha ripko mhə Nənimwin səvəi tīprənə i, mətə Nənimwin sə raku pen ti Kumwesən. Kiməuvei pehe m kitaha mə tsəukurən nəfe Kumwesən rauvei pehe auər a m kitaha. ¹³ *In i nəgkariien i kimaha iahaməni irapw. Nənə nukurənien səvəi nərmama ripkahatən mhə kimaha ia nəgkariien me nəha, mətə Nənimwin nəha rīnahatən kimaha irə. Nənə iahaməni irapw nəgkariien pərhiēn me səvənhi ia nəgkariien me səməme in rauvei pehe. ¹⁴ *Iərmama sə Nənimwin səvəi Kumwesən riwən irə ko ripkuvehi mhə narimnari me Nənimwin nəha raməriari pehe i. In rətoni narimnari me nəha ho a narisien irə. Ko ripkukurən mhə irəha ti nəri nə mə kaukurən narimnari me nəha ia Nənimwin səvəi Kumwesən. ¹⁵ *Iərmama Nənimwin səvəi Kumwesən ramarə irə raməkiri mamətə sas narimnari me pam, mətə iərmama riti riwən ko rəkiri noien səvəi iərmama nəha. ¹⁶ *Ro iamīnhi irə ti nəri nə mə Nəkukua lkinan rani mə,
 “Sin rukurən nətərigien səvəi Iərimənu səkitaha mə trahatən in?”
 Mətə kitaha saməuvehi nətərigien səvəi Kristo.

3

---

* **2:11:** Prov 20:27   * **2:12:** Jon 16:13-14   * **2:13:** 1Kor 2:4
 * **2:14:** Jon 8:47, 14:17, 1Kor 1:23   * **2:15:** 1Jon 2:20   * **2:16:**
 Rom 11:34

Kumwesən əpa trəkiri wok səvəi nərmama me səvənhi

¹ *Piak me, fwe kupwən, nəpən iakinamarə kitaha m kimiaha, ko iapkəgkiari mhə m kimiaha rəmwhen iakaməgkiari m nərmama Nənimwən səvəi Kumwesən rinarə raka ia nirəha, mətə iakinəgkiari m kimiaha rəmwhen mə kimiaha nərmama me a səvəi tıprənə, uə kimiaha nəkwərhakwərha me a ia nimiruien vi səkimiaha ia Kristo. ² *Nəpən iakinamahatən kimiaha rəmwhen iakauvei pehe a nəveginien mərməru m kimiaha. Iapkuvei pehe mhə nəveginien sikai m kimiaha ti nəri nə mə kimiaha hiəpkəmwhen mhə ti nəniien nəveginien sikai. Nənə nıpərhiienien təkwtəkwni hiəpwəh ihi nəmwhenien ti nəniien nəveginien sikai. ³ *Noien səkimiaha rəmwhen a ia noien səvəi nərmama səvəi tıprənə i. Kimiaha hiamətərig ərəha ia kimiaha me, mamhəvisə m kimiaha me. Noien nəha hiamo ramahatən pen mə kimiaha nərmama me a, noien səkimiaha rəmwhen a ia nərmama nepwən səvəi tıprənə i. ⁴ *Nəpən iərmama riti rini mə, “Iou iərmama səvəi Pol,” nənə riti mwi rini mə, “Iou iərmama səvəi Apolos,” noien nəha ramahatən pen mə kimiaha nərmama me a səvəi tıprənə.

⁵ Hətoni ro. Apolos in nəfe iərmama? Pol in nəfe iərmama? Kimrau iotukwininari mi a iarınouasitu ia kimiaha mə tihəni nıpərhiienien ia Iesu. Kimrau iarauo wok sə İərimənu səkitaha rıməuvei pehe m kimrau kuatia kuatia mə trouo. ⁶ Rəmwhen mə iou iakinəpwei nuni nari, nənə

---

* **3:1:** Jon 16:12   * **3:2:** Hip 5:12-13, 1Tes 2:2   * **3:3:** 1Kor 1:10-11, 1Kor 11:18
 * **3:4:** 1Kor 1:12

Apolos in rinəfwī ia nui, mətə Kumwesən rino rutə. ⁷Ro iamīnhi irə iərmama sə raməpwei nuni nari, uə iərmama sə raməfwī ia nui, in nəri auər a, mətə Kumwesən in nukune wok nəha, ti nəri nə mə in ramo narimnari haməmīru mamhəutə. ⁸Iərmama sə raməpwei nuni nari mīne iərmama sə raməfwī ia nui irau krouəmnəmwhen a. Kumwesən trərəku irau mesī pen atukwatukw wok sə irau kro. ⁹*Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kīmrau iotukwininari mi səvəi Kumwesən iarauo pəri wok. Nənə kīmīaha hiəmwhen ia nəmhien səvəi Kumwesən uə nimwə səvəi Kumwesən.

¹⁰*Ia namasanien səvəi Kumwesən sə rinəriari pehe irə miou, iako rəmwhen ia iərmama sə rukurən amasan nuvrhəkīnien nimwə, məmri irapw nəri skai riti tukuvrhəkīn pen nimwə ia təkuren, nənə təkwtəkwuni iərməpə rauvrhəkīn pen nimwə ia təkure nəri skai nəha iakīnəmri irapw. Pwəh nərmama hətui amasan mə kamhəfo mamhəuvrhəkīn pen nimwə irə. ¹¹*Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə iərmama riti ko rīpkəmri irapw mhə nəri skai riti sə tukuvrhəkīn pen nimwə irə ropə ia nəri skai nəha kīnəmri irapw raka. Nəri skai nəha in nəha Iesu Kristo. ¹²Nərmama nepwīn haməuvehi narimnari me səməme tuhəuvrhəkīn nimwə irə rərer kīni tui rəmwhen ia aean mi nəha kol mīne silva mīne kəpwier amasan me səməme nənimenraha rəknekīn. Nərmama me nepwīn mwī haməuvehi narimnari me səməme ko həpkərer əpwəmwīs mhə rəmwhen ia nei mīne nig mīne nimwai nari. ¹³*Tukətoni wok səvəi

---

* **3:9:** Mat 13:3-9, Efes 2:20-22

* **3:10:** 1Kor 15:10, 2Tes 3:15

* **3:11:** Aes 28:16, 1Tes 2:4-6

* **3:13:** 1Kor 4:5, 2Tes 1:7-10

nərmama kuation kuation ti nəri nə mə nəpɪn səvəi Kristo tro pui irəha. Ia nəpɪn nəha napw trahi wok səvəi nərmama kuation kuation mahatən pen wok səvənraha mə ramasan uə rərəha. ¹⁴ Trini minuə napw rəpwəh nahi əmwesiien wok sə iərmama riti ruvrhəkin pen ia təkure nəri skai kinəmri irapw, iərmama nəha truvehi nərəkuien riti. ¹⁵ Mətə trini minuə napw rahi əmwesi wok səvəi iərmama riti, iərmama nəha trarfai ia nərəkuien səvənhi. Mətə Kumwesən truvehimiru in rəmwhen ia iərmama riti sə napw rɪnahi nimwə səvənhi mine narimnari me səvənhi nənə in əpa ramiru.

¹⁶ *Hiəukurən uə rekəm? Nimwə səvəi Kumwesən in nə kimiaha. Nənɪmwɪn Ikinan ramarə ia kimiaha. ¹⁷ Trini minuə iərmama riti rouraha nimwə səvəi Kumwesən, Kumwesən trouraha in. Iakani iamɪnha irə ti nəri nə mə nimwə səvəi Kumwesən ro ikinan i, nənə nimwə nəha in nə kimiaha.

¹⁸ Rərəha mə iərmama riti treikuə atukw a irə. Trini minuə kimiaha riti rerɪn ramrhi mə in rukurən nari nəha təkwtəkwuni ia nəmri nərmama, ramasan mə pwəh ruvehe iərmama riti nərmama haris irə. Ia suatuk nəha in truvehe mukurən nari. ¹⁹ *Ro iamɪnhi irə ti nəri nə mə nukurənien səvəi nərmama ia tiprənə i ro narisien i ia nəmri Kumwesən. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,
“Kumwesən ramo mə nərmama səməme həukurən nari

noien ikou me səvənraha trousi tərini irəha rəmwhen ia kwənkru.”

²⁰ *Nəkukuə Ikinan rani mwi mə,

---

* **3:16:** 1Kor 6:19, 2Kor 6:16   * **3:19:** Job 5:13   * **3:20:** Sam 94:11

“Iarimānu rukurən mə nətərigien səvəi nərmama
səməme həukurən nari
ho a nəri auər a ia nirəha.”

21 Ro iamīnhi irə tihəpwəh nīniiēn mə kimiaha
nərmama səvəi iərmama i uə kimiaha nərmama
səvəi iərmama nəha mə tihəuvehi utə atukw a
kimiaha tukwe. Kumwesən rauvei pehe narim-
nari me pam mə trasitu ia kimiaha. 22 Pol uə
Apolos uə Pita uə təkure tiprənə uə nīmīruien
uə nemhəien uə nəpīn ipwet mīne uə nəpīn sə
trīpkuvehe, mətə irəha pam səkimiaha, 23 kimiaha
nəha səvəi Kristo, nənə Kristo in səvəi Kumwesən.

4

Aposol me səvəi Kristo

1 *Ro iamīnhi iərmama riti trəfətə kimaha
irə? In trətə kimaha rəmwhen ia kimaha
iotukwininari me səvəi Kristo. Nəgkiariien me
i səvəi Kumwesən hənəmərkafe fwe kupwən,
Kumwesən rīnəmri pehe nəgkiariien me nəha
ia rəgīmaha mə tahətui amasan tukwe. 2 *Nənə
kimiaha hiəukurən nərmama me səməme iəmə
asori riti rəmri pen narimnari me səvənhi ia
rəgīnraha hamətui tukwe, irəha tuhaməkeikei
mho wok səvənraha ramasan mə nəpīn iəmə asori
rətoni wok səvənraha nənə rīni nīpərhiēnien ia
nirəha. 3 Mətə tukw iou, ro a nəri ouihi riti trīni
mīnuə kimiaha uə nərmama əpə me nepwīn hənua
tuhəkiri noien səiou. Iou mwi ko iapkəkiri atukw
mhə noien səiou iamīnhi irə. 4 *Ia nətərigien
səiou, iou iakīno a sə ramasan, mətə rīpkə mhə
iakani mə iakatukwatukw. Iarimānu səkitaha in

* 4:1: Taet 1:7 * 4:2: Luk 12:42 * 4:4: Sam 143:2

əpa ratukwatukw ti nəkiriien noien səiou. ⁵ *Ro iamihni irə tihəpwəh nəkiri akwauakwien noien səvəi nərmama ia nəpɪn sə rɪpkatukwatukw mhə mə tukəkiri noien səvəi nərmama irə. Tihəfwini meste nəpɪn lərimənu səkitaha truvehə irə. In truvehə mɪpeki irapw narimnari səməme hamərkwafə ia nəpɪtəvien, mɪpeki pehe ia nukuraanien, nənə mɪni irapw nətəriɣien afafa me səvəi nərmama ia nukuraanien. Ia nəpɪn nəha Kumwesən trəgnəɣini nərmama kuatia kuatia mesi pen atukwatukw noien amasan me səməme həno.

⁶ *Piak me, iakiməni nəɣkiariien me i ia kimrau Apolos mə trasitu ia kimiaha. Iakokeikei mə tihəuvehi nukurənien ia kimrau nənə mhəukurən nɪpwrai nəɣkiariien i sə rani mə, “Tikamevən məpwəh nəpi rakaien nəfe kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan.” Rərəha mə tihərpwi kimiaha ti iərmama riti mamhəni ərəha riti. ⁷ *Rəfo? Kimiaha hiasori mhəpi raka nərmama me pam? Rekəm! Kimiaha hiəpkuvehi mhə nari riti sə ruku pehe atukw tuku-miaha. Narimnari me pam səməme hiaməuvehi, Kumwesən rauvei pehe auər a m kimiaha. Ro pen rɪpkəmwhen mhə mə tihaməɣkiari ərpwi.

⁸ *Rəfo nəha? Rosi kimiaha hiəuvəukuər raka uə? Rosi nautə səkimiaha ruvəuvehe mɪnasori raka uə? Rosi kimiaha hiənəvtənhi raka kimaha mhəuvehe mho kɪɣ me ia kimiaha uə? Kamo hiamərimənu pərhiən kimaha iahokeikei pwəh sərimənu pəri kitaha m kimiaha. ⁹ *Kimaha aposol me, mətə iakamətoni mə Kumwesən ru-

---

* 4:5: 1Kor 3:8   * 4:6: Rom 12:3   * 4:7: Rom 12:6   * 4:8:

Rev 3:17,21   * 4:9: Rom 8:36, Hip 10:33

vehi irapw kimaha inhəripw anan. Kimaha iahəmwhen ia nərmama səməme kinəkiri raka irəha mə tuhaməkeikei mhemhə. Rəmwhen mə iahamərer ia nəmri nagelo me mine nərmama me pam səvəi tīprənə mə irəha tuhəspau ia noien səvəi nemhəien səkimaha. ¹⁰ *Kimaha nərmama səvəi Kristo ro pen nərmama kamharis ia kimaha mə kimaha iahəreirei nari. Mətə rəfo? Rosi kimiaha hiəukurən nari ti nəri nə mə hiəuvəuvehe mhəno kuatia kimiaha Kristo uə? Kimaha niskaiien səkimaha riwən. Mətə rəfo? Rosi niskaiien səkimiaha rarə uə? Nərmama kamhəni ərəha kimaha. Mətə rəfo? Rosi irəha kamhəsiai kimiaha uə? ¹¹ *Meste pehe ipwet mine nukumhə ramahi kimaha, kimaha iahaməkwakwa, mamharkahu ia tinari eitehi me, nərmama hamousi kimaha, nimwə səkimaha riwən. ¹² *Kimaha iahaməsese mamhowok ia rəgimiaha ti nuvehien nəveginien sənəmaha. Nəpin nərmama həni ərəha kimaha, kimaha iahəkwein amasan ia nirəha. Nəpin nərmama hometə kimaha, kimaha iahəsəni a mhərer əknekən. ¹³ *Nəpin nərmama houraha nəghimaha ia neikuəien, mətə kimaha iahəgkiari pen amasan a minraha. Meste pehe ipwet mine ia nəmri nərmama kamətə kimaha rəmwhen ia nəri əmkemik me səməme kamərarki mine nīpware narimnari me pam ia təkure tīprənə i.

¹⁴ Iapkraihə nəgkiariien me i mə tako kimiaha hiauris, rekəm. Kimiaha hiəmwhen ia nīpwnətik keikei me səiou ro pen iakaməvəhag m kimiaha.

¹⁵ *Nahatən me səkimiaha həpik səməme tuha-

---

* **4:10:** 1Kor 3:18   * **4:11:** 2Kor 11:23-27   * **4:12:** Wok Me

18:3, 1Kor 9:14-15, 2Tes 3:8, Sam 109:28, Mat 5:44   * **4:13:** Krae

3:45   * **4:15:** Kal 4:19

hatən kímiaha ia Kristo. Rosi irəha hāmwhen ia tata karen i səkímiaha irəha pam ten taosen, mətə tata atukwatukw səkímiaha kuation a, in i iou, ti nəri nə mə iou iakiməuvehe mo tata səkímiaha ia Iesu Kristo nəpın iakinaməvisau pehe nəgkiariien amasan səvənhi m kímiaha fwe kupwən. ¹⁶ *Ro pen iakani pehe tukumiaha i mə ramasan mə tihəuvnhi iou. ¹⁷ *Ro iamınhi irə iakərhi pehe Timoti ruvehe tukumiaha. In nərik keikei riti ia Iərimənu səkıtaha. Iou iakukurən nətigiteien irə. In trahatən mwi kímiaha ia suatuk me səiou ia Iesu Kristo, suatuk me nəha iakamahatən nakalasia me irə ia kwopun me pam.

¹⁸ Kímiaha me nəpwın hiamərpwi kímiaha ti nəri nə mə rerímiaha ramrhi mə tapkuvehe mhə mətəni kímiaha. ¹⁹ *Mətə tripkə mhə tui iakuvehe mətəni kímiaha trini minuə Iərimənu səkıtaha rəsəni iou. Nənə iou tapkregi mhə nəgkiariien me səvəi nərmama səməme hamərpwi irəha, mətə takuvehe mətə sas ia niskaiien səvənraha. ²⁰ *Takani iamınhi irə ti nəri nə mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ripko mhə nitətə səvəi nəgkiariien, mətə nitətə səvəi niskaiien. ²¹ Nənə hiokeikei nəfe? Takuvehe mətəni kímiaha mərissi kímiaha uə takuvehe masitu ia kímiaha ia noien mərū ti nəri nə mə iakokeikei kímiaha?

5

Kímiaha tihərhi irapw iərmama sə ramo noien ərəha ia nımwrhenímiaha

---

* **4:16:** Fil 3:17, 1Tes 1:6   * **4:17:** Wok Me 19:22   * **4:19:** Wok Me 18:21   * **4:20:** 1Kor 2:4

1 *Kĩmāni pehe tukw iou i mē kĩaiaha riti ramo noien riti rərəha anan. Kĩpkətoni mhə nərmana səmame hərərei Kumwesən kamho noien ərəha nəha. Iakani iamĩnhi irə ti nəri nə mē iərman riti rĩmāiri pran kurirə səvəi tata səvənhi krauarə pəri nəha təkwtəkwni. 2 Nənə kĩaiaha hiamərpwi kĩaiaha tukwe mē ramasan a! Mətə rəfo kĩaiaha hiəpkregi mhə rərəha mhasək tukwe? Iəmə sə rino noien nəha, kĩaiaha tihəməkei mhərhi irapw in ia nĩmwrhenĩmiaha. 3 *Təkwtəkwni iapkarə mhə kitaha m kĩaiaha ia nĩpwra, mətə ia nənĩmwĩk iakamarə kitaha m kĩaiaha. Trini minuə iakamarə kitaha m kĩaiaha, iakuvəni raka ia nəghi Iesu Iərĩmānu səkĩtaha nəfe tso ia iəmə nəha. 4 *Nəpĩn hiəsəsimwĩn kĩaiaha mē, nənə ia nənĩmwĩk iou mwi iakamarə kitaha m kĩaiaha, nənə ia nĩskaiien səvəi Iesu Iərĩmānu səkĩtaha, 5 *kĩaiaha tihəmri pen iəmə nəha ia rəgi Setan mē tukouraha nĩpwrān. Tiho iamĩnha irə mē tukuvehimĩru nənĩmwi iəmə nəha ia nəpĩn nəha Iərĩmānu səkĩtaha Iesu truvehe irə.

6 *Noien sə hiaməgkiari mamhərpwi kĩaiaha irə rĩpkamasan mhə. Hiəukurən uə rekəm? Yis ouihi raməse bred pəpwiə. 7 *Tihəuvehi raka yis akuas mē kĩaiaha tihəmwhen ia bred vi sə yis riwən irə. Nĩpərhiēnien kĩaiaha hiəmwhen ia bred nəha ti nəri nə mē Kristo, kwəti sipsip səkĩtaha səvəi nəveginien asori nəha Pasova, kinousi əpune nĩten ruvehimĩru kitaha. 8 *Ro pen pwəh kitaha

---

* 5:1: Lev 18:7-8, Dut 22:30, Dut 27:20   * 5:3: Kol 2:5   * 5:4: Mat 16:19, 2Kor 13:10   * 5:5: 1Tim 1:20, 1Tes 4:6   * 5:6: Kal 5:9   * 5:7: Eks 13:7, 12:21, Aes 53:7, 1Pit 1:19   * 5:8: Dut 16:3

tso nāveginiēn asori nāha, mhāpwāh nām wākiiēn kītaha me, mhāpwāh noiēn ārāha. Noiēn me nāha hāmwhēn ia yis akuas. Mātā pwāh so nāveginiēn asori nāha mho noiēn sē rāmher matukwatukw rāmwhēn ia bred sē yis riwān irā.

⁹ *Iakuvārai raka nākukuā riti m kīmiaha, mīni mā tihāpwāh navān pāriēn kīmiaha nārman mīne nīpran sāmāme kamhāiri āpnāpēn irāha me, ¹⁰ mamhāpwatīg ti nautā sāvānrāha, mamhakres, mamhāfwaki m nānimwi nari me. Ripko mhā nīpwrai nāgkiariēn nāha sēiou mā kīmiaha tihāpwāh navān pāriēn kīmiaha nārmana me sāvāi tīprānā i sāmāme kamho noiēn ārāha me nāha. Rāknekīn ko hiāpkaraka mhā ia nīrāha ti nāri nā mā kītaha mīnrāha samarā ko sāpkaraka mhā ia tākure tīprānā i. ¹¹ *Mātā nākukuā sē iakīmārai m kīmiaha, nīpwrān ro iamīnhi irā mā tihāpwāh navān pāriēn kīmiaha nārman mīne nīpran sāmāme kamhāni mā irāha nākūr āfwaki me, mātā kamhāiri āpnāpēn irāha me, mamhāpwatīg ti nautā sāvānrāha, mamhāfwaki m nānimwi nari me, mamhāni neikuāiēn mamhourāha nāghi iārmama irā, mamhānimwi pīk nānimwiēn skai mamhakōnā irā, mamhakres. Kīmiaha tihāpwāh nākūrē pāriēn kīmiaha nārmana me nāha mhāni nari kīmiaha mīnrāha.

¹²⁻¹³ *Ripko mhā sēiou nāha wok mā tākākiri noiēn sāvāi nārmana iruā me. Kumwesān āpa trākiri noiēn sāvānrāha. Mātā kīmiaha nakalasia me kīmiaha nārmana me i nākwai nimwā nānā tihāmākeikei mhākiri noiēn me sākīmiaha

* **5:9:** Mat 18:17, 2Tes 3:14   * **5:11:** 2Tes 3:6, Taet 3:10, 2Jon 10

* **5:12-13:** Dut 13:5, 17:7, Dut 22:24, Mak 4:11

me. Rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Tihərhi irapw iərmama sə ramo noien ərəha ia nīmwrhenimīaha.”

6

Nakalasia me mine nəvisəien me səvənraha

¹ Nəpīn kimīaha mi kəru krouəski irau me, nənə ro naurisien mə irau trouvehi nəvisəien səvənrau rouevən ti nərmama səməme həreirei Kumwesən mə tuhəkiri nəgkiariien səvənrau. Irau trouəkeikei rouuvehi nəvisəien səvənrau rouevən ti nərmama səvəi Kumwesən pwəh irəha həkiri. ² *Hiəukurən uə rekəm? Ia nəpīn sə tripkuvehe nərmama me səvəi Kumwesən tuhəkiri nərmama ia təkure ti prənə i ti noien me səvənraha. Trini minuə kimīaha tihəkiri nərmama ia təkure ti prənə i rəfo, ko hiəpkəkiri atukw mhə noien kwərhakwərha me səkimīaha? ³ Hiəukurən uə rekəm? Kitaha tsəkiri nagelo me ti noien me səvənraha. Mə ro iamīnhi irə, noien me səvəi ti prənə i haməru a ti nəkiriien. ⁴ Ro pen rəfo kimīaha hiaməuvən ti nərmama me nəha səməme nakalasia me həpkisiai mhə irəha mə irəha tuhəkiri kimīaha ti nəvisəien me səkimīaha sə ro me iamīnha irə? ⁵ Iakani nəgkiariien nəha ramo naurisien m kimīaha. Rəfo, kimīaha riti riwən sə nukurənien səvənhi rəmwhen mə trəmri amasan nəvisəien səvəi piəvtaha mi kəru? ⁶ Mətə piəvtaha mi krouəvisə minrau me rouuvehi rouevən ti nərmama səməme həpkini mhə nīpərhiēnien ia Kristo mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səvənrau.

---

* **6:2:** Dan 7:22, Mat 19:28, Rev 2:26, 3:21, 20:4

7 *Noien naha hiaməuvən ti iərmama riti mə trəkiri kimiaha ti nəvisəien me səkimiaha ramahatən pen me hiənarfai raka ia suatuk səvəi Kumwesən ia nimiruien səkimiaha. Rəfo, trini minuə iərmama riti ramo rərəha ia niram, ramasan mə tikenouenou a irə. Trini minuə rameikuə ia niram, mamakres mik, ikenouenou a mwi irə. 8 Mətə rekəm. Kimiaha piəvmiaha me a, mətə hiamo rərəha ia kimiaha me, mamheikuə ia kimiaha me, mamhakres m kimiaha me.

9 *Kimiaha tihaməkeikei mhəukurən. Nərmama səməme həpkatukwatukw mhə irəha ko həpkuvimwə mhə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Tihəpwəh neikuə atukwien ia kimiaha. Nərman mine nīpran səməme kamhəiri əpnəpen irəha me, mine nərmama səməme kamhəfwaki m nənimwi nari me, mine nərmman mine nīpran səməme kamhakres ia nirəha me, mine nərmman səməme kamhəiri atukw a irəha me, 10 mine rakres me, mine nərmama səməme kamhəpwitig ti nautə səvənraha, mine nərmama səməme kamhənimwi pik nənimwiien skai mamhakonə, mine nərmama səməme kamhəni neikuəien mamhouraha nəghi iərmama irə, mine nərmama səməme kamheikuə mamhakres, irəha ko həpkuvnimwə mhə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. 11 *Fwe kupwən kimiaha me nepwīn hiənamo iamīnha irə. Mətə təkwtəkwuni naha, ia nəghi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo mine ia nīskaiien səvəi Nənimwīn Ikinan, Kumwesən rinəpərhi raka kimiaha hiəmher. In rino hiəuvehe nəkur ikinan me səvənhi, muvəni raka mə kimiaha

* 6:7: Mat 5:39, 1Tes 5:15, 1Tes 3:9 * 6:9: Kal 5:19-21, Efes 5:5,

Rev 22:15 * 6:11: Taet 3:3-7

hiatukwatukw ia nənimen.

Nərman mine nīpran kamhəiri əpnəpen irəha me rərəha ia nəmri Kumwesən

¹² *Kamini mə, “Narimnari me pam ramasan a iou iakukurən noien,” nīpərhiēnien, mətə rīpko mhə irəha pam tuhasitu. “Narimnari me pam ramasan a iou iakukurən noien,” mətə iou ko iapkəsēni mhə mə nari riti trərkwī iou, mamərimənu ia nirak. ¹³ *Kamini mə, “Nəveginien kīno səvəi tīpwi iərmama, nənə tīpwi iərmama kīno səvəi nəveginien.” Nīpərhiēnien, mətə Kumwesən trouraha irau pəri. Nīpwrai iərmama komhə kīno mə iərman triri əpnəpen nīpran irə, mətə kīno nīpwrai iərmama mə trəgnəgini Iərimənu irə, nənə Iərimənu ramarə ti nīpwrai iərmama. ¹⁴ *Kumwesən rino Iərimənu səkitaha rətui mwi ia nemhəien, nənə ia nīskaiien səvənhi in tro mwi kitaha sətui mwi. ¹⁵ *Hiəukurən uə rekəm? Nīpwrataha irəha nīpəri nīpwrai Kristo. Nənə rerimīaha rīrhi mə ko iakuvehi nīpwrai i sə in nīpəri nīpwrai Kristo mevən mo kuatia irə irau pran ia suatuk? Rekəm! Ko rīpko mhə iamīnhi irə mine. ¹⁶ *Hiəukurən uə rekəm? Iərmama sə ramiri pran ia suatuk, irau krouvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kuatia. Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Irau trouvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kuatia.” ¹⁷ *Mətə iərmama sə

---

* **6:12:** 1Kor 10:23   * **6:13:** 1Tes 4:3-5   * **6:14:** Rom 8:11,
1Kor 15:20, 2Kor 4:14   * **6:15:** Rom 12:5, Efes 5:30   * **6:16:** Mat
19:5   * **6:17:** Jon 17:21-23, Rom 8:9-11

rauvehē mamo kuation irau Iərimənu səkitaha, in ruvehē mo kuation irau min ia nənimwɪn.

¹⁸ Tiharaka mhəpwəh nevəniēn ipaka tɪ noien i sə iərman ramiri əpnapen nɪpran. Noien ərəha me nepwɪn səməme iərmana ramo, irəha fwe iruə ko həkuvnimwə mhə ia nɪpwrai iərmana. Mətə iərman sə ramiri əpnapen nɪpran ramo noien ərəha riti ia nɪpwrən atukw. ¹⁹ *Hiəukurən uə rekəm? Nɪpwramiaha rəmwhen ia nimwə riti səvəi Nənimwɪn Ikinan fwe ia rerimiahā. Kumwesən ruvei pehe Nənimwɪn nəha m kɪmiaha. Nənə rɪpkə mhə səkimiahā atukw a nə nɪpwramiaha. ²⁰ *Kumwesən rɪnərəkū raka kɪmiaha ia nərəkuiēn riti rəknekɪn. Ro pen tihaməkeikei mhəuvehi utə nəghi Kumwesən ia nəfe hiamo ia nɪpwramiaha.

7

Nerəien

¹ Ia nɪkaren səvəi nəresien me nəha hiəmərāi mhərhi pehe miou. Ramasan mə iərman riti trəpwəh niriien pran. ² Mətə nərman mine nɪpran kamhəri əpnapen pɪk irəha me ro pen ramasan mə iərman riti traməkeikei miri pran riti səvənhi, nənə pran riti traməkeikei mesi pen iərman riti səvənhi. ³ Iərman traməkeikei mapri irau pran səvənhi trɪni minuə pran rokeikei, nənə pran traməkeikei mapri irau iərman səvənhi trɪni minuə iərman rokeikei. ⁴ Iakani iamɪnhi irə tɪ nəri nə mə pran rəpwəh nərimənu atukwien ia nɪpwrən, mətə iərman

* **6:19:** 1Kor 3:16   * **6:20:** 1Kor 7:23, 1Pit 1:18-19, Fil 1:20

səvənhi ramərimənu irə. Rəmwhen a mwi iərman in rəpwəh nərīmənu atukwien ia nīpwran, mətə pran səvənhi ramərimənu irə. ⁵ Rīpkamasan mhə mə pran uə iərman rehekīr tī nīpwran trīni mīnuə riti rokeikei. Mətə trīni mīnuə irau pəri krouəsēni mə trouəpwəh napri pəriien nəpīn ouihī a tī nəfwakīien, nənə ramasan a. Mətə irau trouəkeikei rouvehe rouapri pəri mwi kamo rīməru tī Setan mə tro irau kroumwei ia nərəhāien tī nəri nə mə irau kroupkiskai mhə. ⁶ Nəgkiariien nəha iakīni mə, “Trouəpwəh napri pəriien nəpīn ouihī a tī nəfwakīien,” ramarə a ia kīmīaha mə tihō uə tihəpwəh noien, rīpko mhə loa riti. ⁷* Iakregi mə ko nərmama me pam həmwhen a ia nirak, səiou pran riwən, ramasan, mətə Kumwesən rəpwəh nuvei penien nīskaiien m nərmama me pam mə tuharə əpa. Riti rauvehi nīskaiien mə tro iamīnhi irə, riti mwi mə tro iamīnha irə.

⁸ Nərmama səməme həpkarə pəri mhə mīne səməme nərman uə nīpran me səvənraha həuvamhə raka, iakani mə ramasan mə irəha tuhəpwəh narə pəriien rəmwhen a ia nirak. ⁹* Mətə trīni mīnuə rəknekīn tī nīrəha mə tuhavən ia suatuk atukwatukw nənə ramasan mə irəha tuhaməkeikei mharə pəri pwəh iərman rerīn rəpwəh nevən pīkīen ia pran, pran rerīn rəpwəh nevən pīkīen ia iərman.

¹⁰* Nərmama me səməme kamharə pəri, iakani pehe tukumīaha i, rīpko mhə nəgkiariien səiou mətə səvəi lərimənu səkitaha, mə pran trəpwəh nəpwəhien iərman səvənhi. ¹¹ Mətə trīni mīnuə

---

* **7:7:** Mat 19:12   * **7:9:** 1Tim 5:14   * **7:10:** Mat 5:32, 19:9

pran rəpwəh iərman səvənhi, in trəpwəh mwi narə pərien irau iərman riti mwi, mətə mə rəfo in trirəriḡ pen a mwi ti iərman səvənhi. Nənə iərman trəpwəh nəpwəhien pran səvənhi.

¹² Trini mīnuə piəvtaha riti pran səvənhi rīpkahatətə mhə ia Kristo, mətə rəsəni mə trouarə irau iərman nəha, iərman trəpwəh nəpwəhien prən nəha. Nəḡkiariien i iakani rīpko mhə səiou mətə səvəi Iərimənu səkitaha. ¹³ Trini mīnuə pran riti səvənhi iərman rəpwəh nahatətəien ia Kristo, mətə rəsəni mə trouarə irau prən nəha, prən nəha trəpwəh nəpwəhien in. ¹⁴ Kimiaha hiəukurən. Iərman sə rīpkahatətə mhə ia Kristo, nahatətəien səvəi pran səvənhi rīno raka iərman nəha ruvehe məmwhen ia nari riti kīnəmri əpə ro ikinan i səvəi Kumwesən. Nənə pran sə rīpkahatətə mhə ia Kristo, nahatətəien səvəi iərman səvənhi rīno raka prən nəha ruvehe məmwhen ia nari riti kīnəmri əpə ro ikinan i səvəi Kumwesən. Mə rīpko mhə iamīnhi irə nəkwərhakwərha me səvənrau tuhəmkemik ia nəmri Kumwesən, mətə təkwtəkwwuni irəha həuvəuvehe mhəno ikinan i.

¹⁵ *Mətə trini mīnuə sə nəha rīpkahatətə mhə ia Kristo rokeikei mə irau trouəpwəh irau me, pwəh ro iamīnhi irə. Piəvtaha riti uə kītirimətaha riti nari riti mwi riwən rərihi irau pran uə iərman sə rīnəpwəh in iamīnha irə. Mətə Kumwesən rīnəkwein kitaha mə tsarə ia nəmərīnuien. ¹⁶ *Ik pran sə ikamahatətə ia Kristo, tikəfukurən? Rosi tikuehimīru iərman səim uə? Nənə ik iərman sə ikamahatətə ia Kristo, tikəfukurən? Rosi tikuehimīru pran səim uə?

* 7:15: Rom 14:19   * 7:16: 1Tes 3:1

17 *Mətə nəri kuation i mə pwəh kimiaha kuation kuation tihamarə ia narəien sə İərimənu səkitaha rıməuvei pehe m kimiaha fwe kupwən sə hiənamarə irə ia nəpın nəha in rınəkwein ia kimiaha. In i nəvəhagien səiou iakauvei pen m nakalasia me pam. 18 Kimiaha səməme kuvəuvehi raka ninhum m kimiaha fwe kupwən, kurirə Kumwesən rəkwein ia kimiaha, rərəha mə ipwet mine hiəməmwur mə tihamərkwafə noien nəha kino m kimiaha. Kimiaha səməme kəpwəh nuvehien ninhum m kimiaha fwe kupwən, kurirə Kumwesən rəkwein kimiaha, rərəha mə ipwet mine tihəuvən mə tukuvehi ninhum m kimiaha. 19 *İakani iamınhi irə ti nəri nə mə ro nəri auər a irə mə kuvehi ninhum m iərmama uə kəpwəh nuvehien, mətə nəri anan riti in i tsaməkeikei mho nəgkiariien me səvəi Kumwesən. 20 Kimiaha kuation kuation tihaməkeikei mharə a ia narəien sə hiənamarə irə fwe kupwən ia nəpın nəha Kumwesən rınəkwein ia kimiaha. 21 Trini minuə ik slef riti nəpın Kumwesən rəkwein ik, tikəpwəh nətərig pikien. Mətə trini minuə ikukurən suatuk sə tukifi nari ia niram, ikesi pen. 22 *Kimiaha hiəukurən. Trini minuə İərimənu rəkwein ia iərmama riti sə in slef, iərmama nəha rəmwhen ia iərmama riti kuvəfi raka raka nari irə in səvəi İərimənu. Ia noien a mwı nəha, trini minuə İərimənu rəkwein ia iərmama riti sə rıpkə mhə in slef, iərmama nəha in slef riti səvəi Kristo. 23 Kumwesən rınərəku raka kimiaha ia nərəkuien riti nənimen rəknekin. Ro pen tihəpwəh nuveheien mho kimiaha slef me səvəi

* 7:17: 1Kor 7:20,24 * 7:19: Rom 2:25, Kal 5:6, 6:15 * 7:22: Flm 16, Efes 6:6, 1Tes 2:16

nərmama. ²⁴ Piak me, nəfe narəien kímiaha kuatia kuatia hiənamarə irə fwe kupwən ia nəpən nəha Kumwesən rənəkwein ia kímiaha, ramasan mə tihamarə a irə kímiaha Kumwesən.

²⁵ *Ia nıkaren səvəi nəresien nəha mə rəfo ia nəkur vi me səməme həpkarə pəri mhə ihi, iou iapkuvehi atukwatukw mhə nəgkiariien riti ti lərimənu səkitaha. Mətə takini nətərigien səiou, nənə ti nəri nə mə lərimənu səkitaha rınapi pik tukw iou, ro pen hiəukurən nınıien nıpərhiēnien ia nəfe takini. ²⁶ Ia nətəien səiou, ti nəri nə mə kitaha samarə ia nəpən əknekın ipwet mine, ramasan mə iərmama riti tramarə a iamınhi irə mamevən. ²⁷ Ik iərmama sə ikınarə pəri raka kimirau pran, tikəpwəh neitehiēn narəien səim. Nənə ik iərmama sə ikəpwəh ihi narə pəriēn kimirau pran, tikəpwəh nətuiēn pran riti səim. ²⁸ *Mətə trini minuə ikuə tikarə pəri kimirau pran, ipko mhə noien ərəha. Nənə trini minuə pran vi riti rinuə trarə pəri irau iərman, in rıpkə mhə noien ərəha. Mətə nərmama səməme kamho iamınha irə tuhəregi nəmisəien ia təkure tıprənə i, nənə iakəpwəh nokeikeiēn mə tihəregi nəmisəien me nəha.

²⁹ *Piak me, in i nıpwrαι nəgkiariēn səiou. Nəpən səvəi tıprənə i ruvəuvehe muvəkwa. Ro pen ipwet mine muvehe mamevən nərman me səvənraha me fwe nıpran me tuhamarə rəmwhen mə nıpran me səvənraha me həiwən. ³⁰ Nərmama səməme rerınraha rəpou, irəha tuhamarə rəmwhen mə rerınraha rəpwəh nəpouien. Nərmama səməme rerınraha ragien,

* **7:25:** 1Tim 1:12-13   * **7:28:** Luk 21:33   * **7:29:** Rom 13:11

irəha tuhamarə rəmwhen mə rerinraha rəpwəh nagienien. Nərmama səməme kamhəuvehi nəmri narimnari me, irəha tuhamarə rəmwhen mə ripko mhə səvənraha. ³¹ *Nərmama səməme kamho narimnari me səvəi tīprənə i, irəha tuhamarə rəmwhen mə narimnari me nəha ripko mhə nīmīruien ihi səvənraha. Iakani iamīnhi irə tī nəri nə mə tīprənə i səvəi təkwtəkwni mīne rīnauvehe triwən.

³² Nənə iakokeikei mə tihəpwəh nətərig pikien tī nari riti səvəi tīprənə i. Iərman səvənhi pran riwən, in ramətərig pik tī narimnari me səvəi Iərimənu mə trəfo mo reri Iərimənu ragien. ³³ Mətə iərman səvənhi fwe pran in ramətərig pik tī narimnari me səvəi tīprənə mə trəfo mo reri pran səvənhi ragien. ³⁴ Nənə nətərigien səvənhi ro kəru. Rəmwhen a mwi pran səvənhi iərman riwən, uə pran vi, in ramətərig pik tī narimnari me səvəi Iərimənu mə in trəfo marei tī Iərimənu səkītaha ia nīpwran mīne nənīmwin. Mətə pran səvənhi fwe iərman, in ramətərig pik tī narimnari me səvəi tīprənə mə trəfo mo reri iərman səvənhi ragien. ³⁵ Iapkini pehe mhə nəgkiariien me i mə takərkouani pehe nəkwus ia kimiaha, mətə iakani tī namasanien səkīmiaha. Iakokeikei mə tiharə ia noien atukwatukw, mamho tukwini nari m Iərimənu səkītaha, mho a nətərigien səkīmiaha irə kuatia.

³⁶ Mətə trīni mīnuə iərman riti mīne pran vi riti kīmərfi irau mə trouarə pəri, nənə iərman rīni mə trouəpwəh pəpīm, mətə rerin rīrhi mə ripko mhə noien atukwatukw ia prən nəha, nənə trīni mīnuə

---

* **7:31:** 1Jon 2:17

præn naha rarə amasan a meste nuk me nepwin, nənə iərman rerin rirhi mə traməkeikei miri præn naha, nənə ramasan a, in rukurən nirriien. In ripko mhə noien ərəha. Ramasan mə irau trouarə pəri.^a

³⁷ Mətə mə iərman naha rəpwəh nokeikeiien mə trarə pəri irau præn vi naha kimərfi mə səvənhi, iərmama riti riwən sə raməkeikei min mə trəpwəh nirriien præn naha, mətə in nə nətərigien atukw a səvənhi, iərman naha in mwi ro noien amasan.

³⁸ Ro iamınhi irə iərman sə riri pran vi səvənhi, in ramo noien amasan. Nənə iərman sə ripkiri mhə pran in ramo noien amasan məpi raka.

³⁹ *Pran sə rinerə raka kinərkwı tərini irau iərman səvənhi nəpin iərman səvənhi ramıru. Mətə trini minuə iərman səvənhi ruvəmhə, kifi nari irə rukurən nesi penien iərman riti mwi sə in rokeikei, mətə nari kwatia in traməkeikei mesi pen iərman riti sə ramahatətə ia Iərimənu səkitaha.

⁴⁰ Mətə ia nətərigien səiou trini minuə in ramarə a iamınhi irə mine məpwəh nesi penien iərman riti

---

a 7:36: Suatuk riti mwi ti nuvsiniien nəgkiariien i ia vas 36-38 ro iamınhi irə: “Trini minuə iərman riti ia nətərigien səvənhi rətə mə ripkatukwatukw mhə mə trəkwtəmhiri əknekın præn ouihi vi səvənhi, nənə mətə mə nuk səvəi præn ouihi vi naha rinəmwhen raka, nənə iərman naha rıregi rəmwhen mə in trevən merə, ramasan mə tro rəmwhen sə rokeikei, maraka irə pwəh revən merə. Mə ro ianha irə ripko mhə noien ərəha. Mətə iərman sə nətərigien səvənhi riskai, nari riti ripkəkeikei mhə min, rinətəriɡ raka irə fıve ia rerin mə trəkwtəmhiri əknekın præn ouihi vi naha səvənhi məpwəh nəsenien mə trevən merə, iərmama naha in mwi ramo noien amasan. Ro iamınhi irə, iərman sə ruvei pen præn ouihi vi səvənhi mə trevən merə, in ramo noien amasan. Nənə iərman sə rəkwtəmhiri əknekın præn ouihi vi səvənhi mə trəpwəh nevənien merə, in ramo noien amasan məpi raka. * **7:39:** Rom 7:2-3

mwi rerin tragien. Rerik rirhi mə Nənimwiin səvai Kumwesən ruvei pehe nətərigien nəha miou.

8

Nəveginien i kauvei pen m nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha

¹ *Ia nikaren səvai nəveginien i kauvei pen m nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha, kitaha səukurən mə kitaha pam şaməuvehi nukurənien. Nukurənien in nari riti sə iərmama raməfiəutə in tukwe, mətə nokeikeien raurhəkin iərmama ruvehe mautə. ² *Trini minuə iərmama riti rerin ramrhi mə rukurən pik nari, in ripkukurən anan mhə narimnari me səməme in traməkeikei mukurən. ³ *Mətə trini minuə iərmama riti rokeikei Kumwesən, Kumwesən rukurən in.

⁴ *Rəfo ia nəveginien i kauvei pen m nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen minraha? Ko sani nəveginien me nəha uə rekəm? Kitaha səukurən mə nənimwi nari sə kaməfwaki pen min rama-hatən pen nipwrai nari riti sə ripkimiru mhə. Səukurən mwi mə Kumwesən riti mwi riwən mətə kuatia a. ⁵ Mətə kumwesən eikuə me i kamini mə kamharə ia neiai mine ia təkure tiprənə i ko kamharə pərhien ko rəfo? Nipərhienien i mə kamini mə “kumwesən me” mine “iərimənu me” irəha həpik, ⁶ *mətə tukutaha i, səkitaha Kumwesən kuatia a, Tata Kumwesən. In nukune narimnari me pam. Ro iamihhi irə nimiruien

* **8:1:** Wok Me 15:29   * **8:2:** Kal 6:3   * **8:3:** Kal 4:9   * **8:4:**
1Kor 10:19, Kal 4:8, Dut 4:35,39, Dut 6:4   * **8:6:** Mal 2:10, 1Kor
12:5,6, Efes 4:5,6, Jon 1:3

səkitaha səvənhi. Iərimənu səkitaha kuatia a, Iesu Kristo. Narimnari me pam həuku pen irə mharə. Ro iamınhi irə nimiruien səkitaha ruku pen tukwe.

⁷ Mətə nərmama pam həpkukurən amasan mhə nəri nəha. Nərmama nepwin nəha ikin irəha hənaməfwaki pık m nənımwi nari me fwe kupwən. Ro pen ipwet mine nəpin hani nəveginien i kauvei pen m nənımwi nari me səməme kaməfwaki pen mınraha, rerınraha rırhi mə haməsiai ihi nənımwi nari me nəha. Irəha həregi pen ia nırəha mə həno noien ərəha ti nəri nə mə nahatətəien səvənraha rıpkiskai mhə. ⁸ *Mətə nəveginien ko rıpkuvehi mhə kitaha səuvehe ipaka ti Kumwesən. Sani uə səpkani mhə ro nəri auər a irə.

⁹ *Kuvəfi raka nari ia kimiaha hiəukurən nəniien nəveginien me nəha, mətə tihaməkeikei a mhətui amasan tukwe. Rərəha mə noien səkimiaha tro nərmama səməme nahatətəien səvənraha rıpkiskai mhə həmwəi ia noien ərəha.

¹⁰ Ik sə ikukurən mə ikukurən nəniien nəveginien i kauvei pen m nənımwi nari sə kaməfwaki pen min. Trini minuə iərmama riti nahatətəien səvənhi rıpkiskai mhə rətoni ikaməni nəveginien me nəha, truvi mwi in rəni rino noien ərəha. ¹¹ *Trini minuə iko iamınha irə, nukurənien nəha səim trouraha iərmama i nahatətəien səvənhi rıpkiskai mhə, in piəvtaha riti sə Kristo rımamhə tukwe. ¹² Ia suatuk nəha kimiaha hiamo noien ərəha ia Kristo ti nəri nə mə hiamo noien ərəha ia piəvtaha me. Rəmwhen hiamo noien riti mamhəuəsi irəha irə nəpin nahatətəien səvənraha rıpkiskai mhə. ¹³ *Ro

* **8:8:** Rom 14:17   * **8:9:** Rom 14:13-15, Kal 5:13   * **8:11:** Rom

14:15,20   * **8:13:** Rom 14:21

iaminhi irə trini minuə nəveginien riti sə iakaməni ramo piak mə trimwei ia nərəhaien, ramasan mə takəpwəh nənien mwi nəveginien nəha nəpın riti mə in trəpwəh nimweien.

9

Pol raməgkiari m nərmama me səməme kamhəkiri noien səvənhi mə rəpwəh nəmwhenien

¹ *Iou iərmama riti sə iakukurən noien nəfe iakokeikei uə rekəm? Ouəh! Iou aposol riti uə rekəm? Ouəh! Iou iakinətoni Iesu Iərimənu səkitaha ia nənimek uə rekəm? Ouəh! Kimiaha nə kwənkwai wok me səiou sə iakamo tukwini m Iərimənu səkitaha uə rekəm? Ouəh! ² *Rosi nərmama nepwın kamhətoni iou mə ko mhə iou aposol, mətə kimiaha ko hiəpkətə mhə iaminha irə. Nimiruien səkimiaha sə hiaməuvehe mho kuatia kimiaha Iərimənu səkitaha ramahatən pen mə iou aposol pərhien riti.

³ In i nəgkiariien səiou takini pen ti nərmama me i səməme kamhəkiri noien səiou mə rəpwəh nəmwhenien. ⁴ *Kimiaha hiaməni mə ripkatukwatukw mhə mə tihəuvei pehe nəveginien mine nəri kamənimwi m kimaha ti wok səkimaha, mətə ratukwatukw a mə tihəuvei pehe narimnari me nəha. ⁵ *Kimiaha hiaməni mə ripkatukwatukw mhə mə ia navənien səkimaha tahəiri nıpran me səkimaha həkurirə ia kimaha rəmwhen ia aposol me nepwın mwi mine piəvi Iərimənu səkitaha me mine Pita kamho, mətə ratukwatukw a mə kimaha taho iaminha irə. ⁶ Uə

* **9:1:** Wok Me 22:17-18, Wok Me 26:16, 1Kor 15:8 * **9:2:** 2Kor 3:2-3 * **9:4:** Luk 10:8, 1Kor 9:13-14 * **9:5:** Jon 1:42

rəfo, rosi rerimiahā rirhi mā iou mine Panapas kimrau əpa trouəkeikei rauo atukw wok ti narəien səkimrau? Nətərigien nəha ripkatukwatukw mhə.

⁷ Sin ramo iaruağən in mətə rəpwəh nokeikeien mā tukərəku in irə? Uə sin raməmhu mətə ripkuvehi mhə nəveginien riti sənəni ia nəmhiēn nəha? Uə sin raməkwməni nərimiru me mətə rəpwəh ihi nəniēn riti? ⁸ Rerimiahā rirhi mā narimnari me səməme iakaməgkiari irə haməuku pen a ia nətərigien səvəi iərmama? Rekəm! Loa rani a nari kuatia. ⁹ *Kimərai pen nəgkiariēn i ia Loa səvəi Moses rani mā, “Tihəpwəh nərihi təriniēn tərhuī kau nəpīn rameivə testesi kwənuni wit mā tekīn trier raka.” Rəfo, Kumwesən rerin ramrhi a kau me, ¹⁰ *uə in rini nəgkiariēn nəha rerin ramrhi mwi kitaha? Ouəh, kimərai nəgkiariēn nəha tukutaha. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mā nərmama səməme haməkupwən mhəmhu ia nəmhiēn, nənə səməme həkuriə mhavən ia nəmhiēn nəha, nətərigien səvənraha kuatia a mā tuhəuvehi nəveginien ia nəmhiēn nəha. ¹¹ *Ia wok səkimaha kimaha iahəmwhēn ia iərmama riti rīnəpwei nuni nari ia nəmhiēn. Nəmhiēn nəha in nə kimiahā. Nəri sə iahənəpwei in nə narimnari me səməme tuhasitu ia nənimwimiahā. Ro iamīnhi irə ratukwatukw mā kimiahā tihəuvei pehe narimnari me tuhasitu ia nīpwramaha. Noien nəha rəmwhēn ia iərmama sə ramesi kwənkwai nari ia nəmhiēn sə rīməsese tukwe. ¹² *Rosi nərmama əpə me nepwīn həkuriən nəresien nəveginien tukumiahā nənə

---

* **9:9:** Dut 25:4, 1Tim 5:18   * **9:10:** 2Tim 2:6   * **9:11:** Rom 15:27   * **9:12:** Wok Me 20:34-35, 2Kor 11:9, 1Kor 13:7

ratukwatukw a ti nəri nə mə irəha kamhasitu ia kimiaha, mamho wok səvəi Kumwesən. Mətə rəfo ia kimaha? Nəresien səkimaha ratukwatukw anan məpi raka irəha.

Mətə kimaha iahəpko mhə ia kimiaha rəmwhen mə kimaha iahəukurən noien. Kimaha iahəpwəh nokeikeien mə taho nari riti rəsisəg ia nəgkiariien amasan səvəi Kristo. Ro pen nəfe nari sə rīpam rauvehe tukumaha mətə iahaməvrani.

¹³ *Hiəukurən uə rekəm? Nərmama səməme kamho wok ia nimwə səvəi Kumwesən haməuvehi nəveginiien sənənraha ia nimwə nəha. Nənə səməme kamhəvi netə ia nifətə, irəha kamhani nīpərpəri nərīmīru me i səməme kamhousi əpune irəha mamhəuvei pen m Kumwesən. ¹⁴ *Ia suatuk kuatia lərimənu səkitaha rīməni nəkwan mə nərmama səməme kamhəni irapw nəgkiariien amasan səvənhi, nərmama me nəha səməme kamhəregi irəha tuhaməkeikei mhəuvei pen narimnari me səvəi narəien səvənraha.

¹⁵ *Mətə iou iapko anan mhə narimnari me nəha ratukwatukw a mə tako. Nənə nəkukuə i iakamrai təkwtəkwuni iapkra i mhə mə takəres nəəkuien sə ro iamīnha irə. Iakaməgkiari ərpwi kwopti mə iakani irapw nəgkiariien amasan kīpkərəku mhə iou irə. Nənə iakəpwəh nokeikei ananien mə takesi pen suatuk əpə. Nemhəien ramasan məpi raka suatuk əpə. ¹⁶ *Trini mīnuə iakaməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo, takəgkiari ərpwi ti nəfe? Kīnəmri pehe wok nəha ia rəgik takaməkeikei mo. Aueh nəmisəien asori tru-

---

* **9:13:** Nam 18:8,31, Dut 18:1-3   * **9:14:** Mat 10:10, Luk 10:7, Kal 6:6   * **9:15:** Wok Me 18:3   * **9:16:** Jer 20:9

vehe tukw iou trini minuə iakəpwəh nəvisau irapwien nəgkiariien amasan nəha! ¹⁷ *Trini minuə iou iakimərfi wok i mə tako, nənə ratukwatukw a mə takuvehi nərəkuien irə. Mətə in Kumwesən sə rimərfi iou məmri wok i ia rəgik, nənə ro pen takaməkeikei mo. ¹⁸ Nənə nəfe nəha nərəkuien səiou? In i mə iakaməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo mauvei pen auər a m nərmama irəha həpwəh nərəkuien iou irə. Ratukwatukw a mə takuvehi nərəkuien irə, mətə iou iakəpwəh.

¹⁹ *Nipərhiendien iərmama riti ripkərimənu mhə ia nirak, mətə iou iakiməuvehi irapw atukw iou mə iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m nərmama me pam mə takuvi pehe nərmama həpik həuvehe ti Kristo. ²⁰ *Nəpən iakavən kimaha nəkur Isrel, iakuvehe məmwhen ia nirəha mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. Irəha kamharə tegin Loa səvəi Moses, ro pen nəpən iakavən kimaha minraha iakuvehe məmwhen ia nirəha. Nipərhiendien i iou iapkarə tegin mhə Loa səvəi Moses, mətə iakuvehe məmwhen ia nirəha mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. ²¹ *Nəpən iakavən kimaha nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, həpkuvehi mhə Loa nəha, iakuvehe məmwhen ia nirəha. Mətə iakəpwəh nərarkien Loa səvəi Kumwesən, rekəm. Iakamarə tegin Loa səvəi Kristo. Iakamo iamihhi irə mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. ²² *Nəpən iakavən kimaha nərmama nahatətəien səvənraha

---

* **9:17:** 1Kor 4:1   * **9:19:** Mat 20:26-27   * **9:20:** Wok Me 21:20-26   * **9:21:** Kal 2:3   * **9:22:** 2Kor 11:29, Rom 11:14

rəpwəh niskaiien, iakuvehe məmwhen ia nirəha, mə takuvi pehe irəha həuvehe ti Kristo. Nərmama me pam noien səvənraha səpəmsəpə, mətə nəpən iakavən kimaha minraha iakuvehe məmwhen ia nirəha, mə ia suatuk me pam takuvi pehe nepwən həuvehe ti Kristo. ²³ Iakamo iamihni irə ti nəgkiariien amasan səvəi Kristo, mə iou mwi takuvehi namasanien me səməme həuku pen ia nəgkiariien amasan nəha.

²⁴ Hiəukurən uə rekəm? Ia naiuien, nərmama me pam hamaiu, mətə kuatia a trəvtənhi nərmama me pam kuvei pen nərəkuien min. Nənə ramasan mə tihaiu ia noien səvəi naiuien mə tihəuvehi nərəkuien nəha.

²⁵ *Nərmama me pam səməme kamhaiu, ia narimnari me pam kamho tuhaməkeikei mhare i tukwe. Irəha kamho mə tuhəuvehi nərəkuien sə triwən, mətə kitaha samo mə tsəuvehi nərəkuien sə ramarə rerin. ²⁶ Ro iamihni irə, rəmwhen ia naiuien, iou iapkaiu əpnəpən mhə. Nənə rəmwhen ia iərmama sə ramərui iərmama, iou iapkarkuai mhə rəmwhen ia iərmama sə ramərui kwənmahan. ²⁷ *Mətə iakamo nəmisəien m nīpwrak mə nīpwrak truvehe mīskai mo rəmwhen sə iakokeikei. Iakamo iamihni irə kamo nəpən iakinəvisau raka m nərmama mə tuhəuvehe mhaiu ia naiuien nəha, mətə kurirə irə iakərui natuakəmien me səvəi naiuien nəha nənə kərarki iou ia naiuien.

10

Noien səvəi nəkur Isrel fwe kupwən trəsəpwiri

---

* **9:25:** Fil 3:14, 2Tim 4:7-8, 2Tim 2:4-5, Jem 1:12, 1Tes 5:4 * **9:27:** Rom 8:13, 13:14

kitaha

¹ *Piak me, iakokeikei mæ tihæukuræn mæ næpɪn kaha kupwæn me sækimaha hæmæier fwe Ijip, iræha pam havæn tegin næpuæ riti.* Iræha pam hæpi simwɪn ia tæsi ærueræv. ² Ia næpuæ næha mine tæsi Kumwesæn ro paptæes ia niræha pam mæ iræha nærmama me sævæi Moses. ³ *Iræha pam hani næveginien kuatia a sæ Kumwesæn ruvei pen minraha. ⁴ *Iræha pam hænɪmwɪ nui kuatia a sæ Kumwesæn ruvei pen minraha. Iræha hamænɪmwɪ nui ia kæpwier sævænhi sæ rakuriræ ia niræha,* nænæ kæpwier næha in Kristo. ⁵ *Iræha pam hæno iamɪnha iræ, mætæ Kumwesæn rerɪn rɪpkægien mhæ ti niræha hæpɪk, ro pen iræha hemhæ æpnæpen a fwe ia kwopun akwesakwes.

⁶ *Narimnari me næha hæmwhen ia nɪmtætien me sæmæme tuhæsuæpwiri kitaha. Ræræha mæ kitaha tsokeikei noien æræha me ræmwhen iræha hænamo fwe kupwæn. ⁷ *Ræræha mæ kitaha tsæfwaki m nænɪmwɪ nari me ræmwhen iræha nepwɪn hænamo fwe kupwæn. Ræmwhen ia nægkiariien i kɪmærai pen ia Nækukuæ Ikinan rani mæ, “Nærmama me næha iræha hækure mhani nari, mhænɪmwɪ, kuriræ iræ hæskæmter mamhotanis.” ⁸ *Ræræha mæ kitaha tsæiri æpnæpen nɪpran ræmwhen iræha nepwɪn hænamo fwe kupwæn, nænæ iræha pam twenti-tri-taosen hæmamhæ ia

---

* **10:1:** Eks 13:21-22, Eks 14:22-29   * **10:1:** Eks 13:20-21, Sam 105:39
 * **10:3:** Eks 16:35   * **10:4:** Eks 17:6, Nam 20:11
 * **10:4:** Nam 20:2-17   * **10:5:** Nam 14:26-30, Hip 3:17, Jut 5
 * **10:6:** 1Kor 10:11, Nam 11:4,34   * **10:7:** Eks 32:6   * **10:8:** Nam 25:1-9

nəpɪn kuatia a. ⁹ *Rərəha mə kitaha tseipweipwi lərimənu səkitaha^a rəmwhen irəha me nepwɪn hənamo fwe kupwən, nənə snek me hahi əpune irəha. ¹⁰ *Rərəha mə kitaha tsəgkiari əgkiari mhəni ərəha Kumwesən rəmwhen irəha me nepwɪn hənamo fwe kupwən, nənə agelo sə ramousi əpune iərmama rousi əpune irəha.

¹¹ *Narimnari me nəha həier pehe ia nərmama me nəha fwe kupwən mhəmwhen ia nɪmtətien riti tukunraha, mətə kɪmərəi pen ia nəkukuə mə trəvəhag m kitaha nərmama me i səməme samarə təkwtəkwuni nəpɪn sampam rɪnauvehe ipaka. ¹² Ro iamɪnhi irə iərmama sə rerɪn ramrhi mə ramərəer əknekin traməkeikei maməsiari kamo in mwɪ rɪmwei ia noien ərəha me nəha. ¹³ *Narimnari me nəha səməme kamhəuvehe ia nɪmɪruien səkimiaha mə tuhətə sas ia nahatətəien səkimiaha kamhəuvən tɪ nərmama me pam. Mətə nəpɪn me pam Kumwesən ramo nəgkiariien səvənhi, nənə in trɪpkəsəni mhə narimnari me nəha həuvehe mhəskai ia nɪmɪruien səkimiaha mhəpi raka nɪskaiien səkimiaha. Mətə nəpɪn narimnari me nəha tuhəuvehe ia nɪmɪruien səkimiaha, Kumwesən tro suatuk riti mə hiəkurən nuvehien nərerien səkimiaha mə narimnari me nəha tuhəpwəh noien kimiaha hiəmwei ia noien ərəha.

Nakalasia me tuhəpwəh nuveheien mho kuatia irəha nəremhə me

---

* **10:9:** Nam 21:5-6   **a 10:9:** Uə “Rərəha mə kitaha tseipweipwi Kristo.”   * **10:10:** Nam 16:41-49, Hip 3:11,17   * **10:11:** 1Kor 10:6, 1Tes 4:7   * **10:13:** 1Kor 1:9

14 *Ro iam̄nhi irə nər̄mama keikei me səiου, tiharaka mhəpwəh nevənien ipaka mə tihəfwaki m nən̄imwi nari me. 15 Kimiaha nər̄mama səməme hiəukurən nari, tihəkiri ro nəgkiariien səiου mə ramasan uə rərəha. 16 *Kap amasan nəha saməgnəgini Kumwesən tukwe, nəp̄in kitaha sən̄imwi irə, səuvehe mho kuation kitaha Kristo ia n̄iten. Bred nəha saməkwsen, nəp̄in sani, səuvehe mho kuation kitaha Kristo ia n̄ipwran. 17 *Kitaha səp̄ik, mətə səmwhen a ia n̄ipwrai iər̄mama kuation, ti nəri nə mə bred kuation a, nənə kitaha pam sani bred nəha.

18 *Rer̄imiaha tram̄rhi ro nəkur Isrel. Irəha kamhahi nusai nər̄im̄iru me nəha səməme kinousi əpune irəha kauvei pen m Kumwesən ia təkure n̄ifatə. Ro pen irəha həuvehe mho kuation ia noien nəha ho ia n̄ifatə. 19 *N̄ipwrai nəgkiariien səiου rəfo irə? Ripko mhə n̄ipwran i mə nəveginien i kauvei pen m nən̄imwi nari me səməme kaməfwaki pen m̄inraha in nari riti uə nən̄imwi nari sə kaməfwaki pen m̄in in nari riti, rekəm. 20 *Mətə nəgkiariien səiου n̄ipwran in i mə nəp̄in nər̄mama kamhousi əpune nər̄im̄iru me mamhəuvei pen m nən̄imwi nari me səməme kaməfwaki pen m̄inraha, irəha kamhəuvei pen m nəremhə me mhəpkuvei pen mhə m Kumwesən. Nənə iakəpwəh nokeikeien mə tihəuvehe mho kuation kimiaha nəremhə me. 21 *Kimiaha ko hiəpkən̄imwi mhə ia kap səvəi Iər̄im̄ənu səkitaha irau kap səvəi nəremhə me.

* 10:14: 1Jon 5:21 * 10:16: Mat 26:26-28 * 10:17: Rom 12:5, Efes 4:16 * 10:18: Lev 7:6 * 10:19: 1Kor 8:4 * 10:20: Dut 32:17, Rev 9:20 * 10:21: 2Kor 6:15-16

Kimiaha ko hiəpkəkure mhə mhani nari ia tepol səvəi Iərimənu səkitaha irau tepol səvəi nəremhə me. ²² *Rərəha mə kitaha tsəkurirə nəremhə me mho Iərimənu səkitaha niemaha rəpi rəmwhen ia iərman pran səvənhi revən ti iərməpə. Rərəha mə reritaha rirhi mə kitaha səskai mhəpi raka in.

Tiho narimnari me pam mhəuvehi utə nəghi Kumwesən

²³ *Kamini mə, “Narimnari me pam ramasan a kitaha səukurən noien,” ni pərhiēnien, mətə rīpko mhə irəha pam tuhasitu. “Narimnari me pam ramasan a kitaha səukurən noien,” mətə rīpko mhə irəha pam tuhəuvrhəkin iərmama ruvehe mutə. ²⁴ *Rərəha mə kimiaha riti trətui suatuk ti nasituien ia in əpa, mətə traməkeikei mətui mwi suatuk ti nasituien ia nərmama nepwīn mwi.

²⁵ Nusai nərimiru me pam səməme kauvehi nənimen ia kwopun kauvehi nəmri nusai nərimiru me ikin kimiaha hiəukurən naniien. Tihani mhəpwəh nəresien tukwe ia nətərigien səkimiaha mə hiamə noien ərəha uə rekəm. ²⁶ *Tihəpwəh nəresien tukwe ti nəri nə mə Nəkukua Ikinan rani mə, “Tīprənə i mine narimnari me pam irə səvəi Iərimənu səkitaha.”

²⁷ *Trini minuə iərmama riti sə rīpkahatətə mhə ia Kristo rəres ik mə tikevən mənī nari kimirau min fwe ia nimwə səvənhi, nənə rərim ragien mə tikevən, ikevən mənī a nəfe nəvegīnien truvei pehe mik, məpwəh nəresien tukwe ia nətərigien səim mə ikamə noien ərəha uə rekəm. ²⁸ *Mətə

* **10:22:** Dut 32:21   * **10:23:** 1Kor 6:12   * **10:24:** Rom 15:2

* **10:26:** Sam 24:1   * **10:27:** Luk 10:8   * **10:28:** 1Kor 8:7

tikəfo trini minuə kimirau iərmama nəha irauəni pəri nari, nənə in ruvei pehe nusai nərimitu riti mik, mini pehe tukw ik i ianhi mə, “Nusai nərimitu i kiməuvei pen m nənimwi nari riti sə kaməfwaki pen min”? Trini minuə iərmama nəha rini pui pehe nəri nəha mik iamini irə, ramasan mə rerim tramrhi iərmama nəha, mamrhi mwi nətərigien səvəhi. ²⁹ Trini minuə nətərigien səvəhi rətə mə ikaməni nusai nərimitu nəha mamsiai nənimwi nari sə kaməfwaki pen min, nənə tikəpwəh nənien, mətə rerim a trukurən mə ramasan a. Rosi iərmama riti trəres iamini irə mə, “Kuvəfi raka raka nari ia narak, mətə rəfo nətərigien səvəi iərməpə rəsisəg iou mə takəpwəh noien rəmwhen sə iakokeikei? ³⁰ *Trini minuə iakani tanak m Kumwesən ti nəveginien, rəfo kani ərəha iou ti nari riti sə iakuvəni raka tanak m Kumwesən tukwe?”

³¹ *Nukune nəgkariien me pam nəha ro iamini irə. Nəfe tiho, uə nəfe nəveginien tihani, uə nəfe nari tihənimwi, tihaməkeikei mho ia noien sə rauvehi utə nəghi Kumwesən. ³² *Tihəpwəh noien mə nəkur Isrel, uə nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, uə nakalasia me səvəi Kumwesən ho rəmwhen ia iərmama riti sə rapəti mimwei. ³³ *Tiho noien nəha rəmwhen ia noien səiou sə iakaməmwur mə tako reri nərmama me pam ragien ia noien me pam səməme iakamo. Iakamo iamini irə ti nəri nə mə iapktui atukw mhə namasanien səiou, mətə iakamətui namasanien səvəi nərmama həpik mə Kumwesən truvehimiru irəha.

* **10:30:** 1Tim 4:4   * **10:31:** Kol 3:17   * **10:32:** Rom 14:13

* **10:33:** 1Kor 9:20-22

11

1 *Kímiaha tihaməkeikei mhəuvnhi iou rəmwhen ia iou iakauvnhhi Kristo.

Niṗran me tuhəfo irə nəṗin nakalasia me housəsimwɪn irəha me ti nəfwakiiēn

2 Iakaməgnəgini kímiaha ti nəri nə mə hiəpkenouenou mhə iou ia nəṗin me, nənə mamhəkwtəmhiri noien me səməme iakinahatən kímiaha irə.

3 *Mətə iakokeikei mə kímiaha tihəukurən mə kənkəpwə nərman me pam nə in nə Kristo, kənkəpwə pran nə in nə iərman səvənhi, nənə kənkəpwə Kristo nə in nə Kumwesən.

4 Trini minuə iərman riti ruvegi kənkəpwə maməfwaki uə mani irəpw nəgkiariien sə Kumwesən rīməuvei pen min, ramo auris Kristo. 5 Mətə pran sə rəpwəh nuvegiiēn kənkəpwə maməfwaki uə rani irəpw nəgkiariien sə Kumwesən rīməuvei pen min, in ramo auris iərman səvənhi. Noien nəha rəmwhen mə kinəkikihi nukwəne prən nəha rṗwiə.

6 Trini minuə pran riti rəpwəh nokeikeiiēn mə truvegi kənkəpwə iamɪnha irə ramasan mə trərai a nukwənen. Mətə ti nəri nə mə ro a naurisiiēn mə pran trəkikihi nimwai nukwənen uə tro kipwiə ia kənkəpwə, nənə ramasan mə trauvegi a kənkəpwə.

7 *Rərəha mə iərman riti truvegi kənkəpwə ti nəri nə mə iərman in rəmwhen ia nənimwi nari riti kamətə pen Kumwesən irə mine noien amasan səvəi Kumwesən irə. Mətə pran kamətə pen noien amasan səvəi iərman irə. 8 *Ro iamɪnhi irə ti nəri nə mə fwe kupwən Kumwesən rṗkuvehi mhə pran

* **11:1:** 1Kor 4:16 * **11:3:** Jen 3:16, Efes 5:23, 1Kor 3:23

* **11:7:** Jen 1:26-27, Jem 3:9 * **11:8:** Jen 2:21-23, 1Tim 2:13

mo iærman irə, mətə in ruvehi iærman mo pran irə. ⁹ *Nənə Kumwesən rəpwəh noien iærman mə in iasitu səvəi pran mətə rino pran mə in iasitu səvəi iærman. ¹⁰ Ro pen pran traməkeikei muvegi kənkəpwə mə nagelo me tuhətoni mə in ramsiai iærman səvənhi.

¹¹ Mətə tukutaha i səməuvehe mho kuatia kitaha Iərimənu səkitaaha, pran ko ripko əpa mhə narimnari, nənə iærman mwi ko ripko əpa mhə narimnari, irau trouo pəri wok. ¹² Ro iamınhi irə ti nəri nə mə fwe kupwən Kumwesən ruvehi iærman mo pran irə, mətə təkwtəkwuni iærman rətui pehe ia pran. Nənə narimnari me pam haməuku pen ti Kumwesən. ¹³ Həkiri ro nəri i mə pran sə raməfwaki m Kumwesən, məpwəh nuvegien kənkəpwə, noien nəha ratukwatukw uə rekəm? ¹⁴ Noien səkitaaha nərmama ramahatən kimiaha ia nəri i takini uə rekəm? Iærman sə nukwənen rəpwəmwis ramo auris in, ¹⁵ mətə trini minuə pran riti nukwənen rəpwəmwis, rerin tragien tukwe, ti nəri nə mə Kumwesən rıməuvei pen nımwai nukwənen min mə trauvegi kənkəpwə. ¹⁶ Mətə trini minuə iərmama riti rokeikei mə trəvisə ia noien nəha iakani, nənə iou takini iamınhi irə mə noien riti mwi riwən nakalasia me səvəi Kumwesən ia kwopun me hamo, mətə həmnəmwhen a.

Nəveginien ikinan

¹⁷ Ia nəgkiariien me i takini pehe tukumiaha nəha təkwtəkwuni, tapkəgnəgini mhə kimiaha ti nəri nə mə nousəsimwinien səkimiaha ripkasitu mhə ia kimiaha mətə ramouraha a kimiaha.

---

* **11:9:** Jen 2:18

18 *Nəri kıməkupwən kını pehe tukw iou i iakregi mə nəpın kımiaha nakalasia me hiamousəsımwın kımiaha me, nənə mamheitehieitehi kımiaha me. Nənə rerik rırhi mə nəgkiariien me nəha nepwın ho nıpərhiien, 19 *tı nəri nə mə tihaməkeikei meitehieitehi kımiaha me nənə tukətə mə nısımə nəha ia kımiaha kamho noien atukwatukw. 20 Nəpın hiamousəsımwın kımiaha me mə tihani nəveginien ikinan səvəi İərimənu səkitaha, rıpkə mhə nəveginien nəha hiamani. 21 İakani iamınhi irə tı nəri nə mə kımiaha kuatia kuatia hiaməmwur ia nəniien nari. Kımiaha nepwın nukumhə ramahi irəha. Nepwın kamhənimwi nənimwiien skai mamhakonə. 22 *Rəfo, rosi nimwə me səkımiaha riwən mə tihəkupwən mhəuvən mhəvegin mhənimwi fwe ikın uə? Uə rəfo, rosi hiamətə ərəha a nakalasia me səvəi Kumwesən, nənə hiokeikei mə tiho aurıs nərmama nautə səvənraha riwən uə? Takəfni pehe m kımiaha? Takəgnəgini kımiaha tı noien nəha? Rekəm, ko iapkəgnəgini mhə kımiaha!

23 İou iakinahatən raka kımiaha ia nəgkiariien sə İərimənu səkitaha rıməuvei pehe miou. İakini mə ia nəpın kurirə kəsəni pen İesu İərimənu səkitaha ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in, in ruvehi bred, 24 məfwaki mını vivi Kumwesən tukwe, nənə məkwəsən, mını mə, “İn i nıpwırak sə takuvei pen tukumiaha. Kımiaha tihaməkeikei mamho iamınhi irə mə rerımiaha ramrhi iou.” 25 *Rəmwhən a mwi nəpın irəha hani raka nari, in ruvehi kap waen, mını mə, “Kap i in i nəgkiariien vi səvəi Kumwesən nıtek trərihi tərini əknekın

* 11:18: 1Kor 1:10-12, 1Kor 3:3 * 11:19: Dut 13:3, 1Jon 2:19

* 11:22: Jem 2:5-6 * 11:25: Eks 24:6-8, Sek 9:11, Hip 8:8-13

nəgkiariien nəha. Tihamarə mamhəuvən nəpɪn tihamənɪmwi ia kap i tihaməkeikei mamho iamɪnhi irə rerimiahaha tramrhi iou.” ²⁶ Ro iamɪnhi irə nəpɪn hiani bred i, uə hiamənɪmwi kap waen i, hiaməni irapw nemhəien səvəi Iərimənu səkitaha. Tihamo iamɪnhi irə mamhəuvən mheste in truvehe mwi.

²⁷ *Ro iamɪnhi irə iərmama sə raməni bred uə ramənɪmwi kap waen i səvəi Iərimənu səkitaha ia noien riti sə rəpwəh natukwatukwien, in ramo noien ərəha, mamə nəri auər a ia nɪpwrai Iərimənu səkitaha sə ro ikinan i, mamə mwi nəri auər a ia nɪten sə ro ikinan i. ²⁸ *Ro pen iərmama riti traməkeikei mukupwən məkiri atukw a noien səvənhi kurirə rəni bred nəha, mənɪmwi kap waen nəha. ²⁹ In traməkeikei mo iamɪnha irə ti nəri nə mə iərmama sə raməni bred nəha, mamənɪmwi kap waen nəha, mətə rɪpkətə sas mhə nɪpwrai Iərimənu səkitaha, in ravi pehe atukw a nərpwɪnien sə Kumwesən tro min ti noien ərəha səvənhi. ³⁰ Nəri nəha rino mə təkwtəkwuni nəha kimiahaha hiəpɪk hiaməpou mamhemhə irə, nənə kimiahaha nərpwɪn həuvamhə raka. ³¹ Mətə trɪni minuə kitaha səkupwən mhəkiri atukw a noien səkitaha kurirə sani nəvegɪnien ikinan, Iərimənu səkitaha ko rəpwəh nərpwɪnien noien ərəha səkitaha. ³² *Nəpɪn Iərimənu səkitaha rərpwɪn noien ərəha səkitaha, in ramo mə trəkoui atukwatukw kitaha irə, mə nəpɪn trərpwɪn noien ərəha me səvəi nərmama ia tɪprənə i, nənə kitaha tsəpkuvehi mhə nərpwɪnien nəha kitaha minraha.

³³ Ro pen piak me, nəpɪn hiəusəsɪmɪn kimiahaha

---

* **11:27:** Hip 10:29   * **11:28:** Mat 26:22, 2Kor 13:5   * **11:32:** Hip 12:5-6

me mə tihani nəveginien ikinan, tiheitenhi kımiaha me. ³⁴Trini minuə kımiaha riti nukumhə rahi, ramasan mə trəni nari fwe imwəni, mə nəpın hiouəsımwin kımiaha me, Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien ərəha səkimiaha.

Narimnari me nəpwın mwi nəha ikın ia noien nəha, mətə takuvei pehe nəgkiariien tukwe nəpın takuvehe.

12

Niskaiien me səməme Nənimwin səvəi Kumwesən rauvei pehe

¹ Ia nıkaren səvəi niskaiien me səməme Nənimwin səvəi Kumwesən rauvei pehe, piak me, iakokeikei mə kımiaha tihaməkeikei mhəukurən.

² *Kımiaha hiəukurən mə fwe kupwən, nəpın hiəpkahətətə mhə ihi ia Kristo, nari riti ruvi pen kımiaha mə tihəfwaki m nənimwi nari me səməme həpkəgkiari mhə, mətə hiaməuvən a.

³ *Ro pen iakokeikei mə kımiaha tihəukurən. İərmama sə Nənimwin səvəi Kumwesən ramiri in ko rıpkını mhə mə “İesu in rərəha.” Nənə iərmama sə Nənimwin İkinan rəpwəh niriien in, ko in rəpwəh niniien mə “İesu in İərimənu.”

⁴ *Kitaha saməuvehi niskaiien me səpəmsəpə, mətə Nənimwin i səvəi Kumwesən sə rauvei pehe niskaiien me nəha in kuation a. ⁵ *Kitaha samo tukwini nari ia suatuk me səpəmsəpə, mətə İərimənu i samo tukwini nari min in kuation a. ⁶ Kitaha samo wok me rıpkı səpəmsəpə, mətə Kumwesən kuation

---

* **12:2:** Hab 2:18-19   * **12:3:** 1Jon 4:2-3   * **12:4:** Rom 12:6,
Efes 4:4   * **12:5:** Efes 4:11

a ramo wok ia n̄im̄ruien s̄əv̄ai n̄ərmama me pam m̄ə ir̄əha tuho pam wok me n̄əha.

7 *N̄ənim̄w̄in s̄əv̄ai Kumwes̄ən rauvei pehe n̄iskaiien me s̄əv̄ənhi m̄ kitaha kuatia kuatia, mauvei pehe m̄ə n̄iskaiien me n̄əha tuhasitu ia kitaha pam. 8 Īərmama riti, N̄ənim̄w̄in rauvei pen n̄iskaiien min m̄ə tr̄ini irapw̄ n̄əgkariien s̄ə nukur̄ənien rar̄ə ir̄ə. Riti m̄wi, N̄ənim̄w̄in kuatia a rauvei pen n̄iskaiien min m̄ə tr̄ini irapw̄ n̄ət̄ərigien amasan. 9 Riti m̄wi, N̄ənim̄w̄in kuatia a rauvei pen n̄iskaiien min m̄ə trahat̄ət̄ə əknek̄in ia Kumwes̄ən. Riti m̄wi, N̄ənim̄w̄in kuatia a rauvei pen n̄iskaiien min t̄i noien n̄ərmama s̄əm̄əme hamemh̄ə h̄əuvehe mh̄əsan̄in. 10 *Riti m̄wi, N̄ənim̄w̄in rauvei pen n̄iskaiien min t̄i noien n̄im̄t̄atien me s̄əp̄əms̄əp̄ə. Riti m̄wi, N̄ənim̄w̄in rauvei pen n̄iskaiien min t̄i n̄ini irapw̄ien n̄əgkariien s̄ə Kumwes̄ən ruvei pehe. Riti m̄wi, N̄ənim̄w̄in rauvei pen n̄iskaiien min t̄i n̄əkir̄iien n̄ənim̄w̄in me s̄əp̄əms̄əp̄ə. Riti m̄wi, N̄ənim̄w̄in rauvei pen n̄iskaiien min t̄i n̄əgkariien ia n̄əgkariien me s̄əp̄əms̄əp̄ə, n̄ən̄ə mauvei pen m̄ īərmama riti m̄wi n̄iskaiien t̄i n̄iniien n̄ipw̄rai n̄əgkariien me n̄əha. 11 *N̄iskaiien me n̄əha, ir̄əha pam ham̄əuku pen a ia N̄ənim̄w̄in kuatia a, n̄ən̄ə in rauvei pehe m̄ kitaha kuatia kuatia mamesi pen a n̄əfe in rokeikei.

12 *N̄ipw̄rai īərmama kuatia a, m̄ət̄ə nourenouren me r̄ip̄ik̄. N̄ən̄ə n̄əri aūər a nourenouren me s̄əp̄əms̄əp̄ə, m̄ət̄ə ham̄ər̄ip̄in ia n̄ipw̄rai īərmama kuatia a. N̄ən̄ə ro iam̄inhi ir̄ə r̄əm̄when

* 12:7: 1Kor 14:26 * 12:10: Wok Me 2:4, 1Kor 14:5 * 12:11:

Rom 12:3, 1Kor 7:7 * 12:12: 1Kor 10:17

a ia Kristo. ¹³ *Takani iam̄inhi irə ti nəri nə mə Nənimw̄in kuation a rino paptaes ia kitaha pam ia n̄ipwrai Kristo kuation, nəkur Isrel uə nərmama r̄ipko mhə irəha nəkur Isrel, slef me uə nərmama komhə irəha slef me. Kumwesən rino mə kitaha pam səuvehi Nənimw̄in kuation a rarə ia kitaha rəmwhen ia nui kamənimwi.

¹⁴ N̄ipwrai iərmama komhə nouren kuation a, mətə nourenouren me r̄ip̄ik. ¹⁵ Tr̄ini minuə nisun rini mə, “R̄ipko mhə iou rəgin nənə ro pen r̄ipko mhə iou n̄ipəri n̄ipwrai iərmama riti,” nəgkariien nəha ko rəpwəh noien mə nisun komhə in n̄ipəri n̄ipwrai iərmama. ¹⁶ Nənə tr̄ini minuə n̄ifreḡin rini mə, “R̄ipko mhə iou nənimen nənə ro pen r̄ipko mhə iou n̄ipəri n̄ipwrai iərmama riti,” nəgkariien nəha ko rəpwəh noien mə n̄ifreḡin komhə in n̄ipəri n̄ipwrai iərmama. ¹⁷ Tr̄ini minuə n̄ipwrai iərmama riti in nənimen me pam, nənə trəfo m̄iregi nari? Nənə tr̄ini minuə n̄ipwrai iərmama riti in n̄ifreḡin me pam, in trəfo m̄iregi nari? ¹⁸ Mətə rekəm, Kumwesən rino n̄ipwrai iərmama nourenouren me rarə rəmwhen in rokeikei. ¹⁹ Tr̄ini minuə nourenoure n̄ipwrai iərmama nə kuation a, nənə n̄ipwran pəku? In riwən. ²⁰ Mətə n̄ipər̄hienien nourenouren me r̄ip̄ik, mətə n̄ipwran kuation a.

²¹ Nənimen ko r̄ip̄kini pen mhə ti rəgin mə, “Iou iakəpwəh ik, iou iakinəmwhen raka.” Nənə kənkəpwə ko r̄ip̄kini pen mhə ti nisun mi mə, “Iou iakəpwəh kimirau, iou iakinəmwhen raka.” ²² R̄ipko mhə iam̄inhi irə. Nourenoure n̄ipwrataha me səməme reritaha ramrhi mə

---

* **12:13:** Kal 3:28

həpou anan, mətə irəha tuhaməkeikei mharə.
 23 Nənə nourenoure nıpwrataha me səməme reritaha ramrhi mə irəha nəri auər a me, samasan pen mınraha. Nənə nourenoure nıpwrataha me samauris tukwe, səvən ia tinari tukwe. 24 Mətə nourenoure nıpwrataha me səməme həpko mhə naurisien, səpwəh a iamınhi irə. Mətə Kumwesən rinousəsimwın nourenoure nıpwrataha me, nənə mauvehi utə səməme samo pen a irəha hasori mhəpi raka nourenoure nıpwrataha nepwın.
 25 Nənə ia noien nəha, nourenoure nıpwrataha me ko həpwəh neitehieitehien irəha me, mətə irəha tuhətoni amasan pam irəha me. 26 Trıni mınua nouren riti ramregi nəmisəien, nənə nouren me pam tuhəregi nəmisəien irəha min. Nənə trıni mınua kauvei pen nisaiien m nouren riti nouren me pam tuhagien irəha min.

27 *Nıpwrai nəgkiariien i mə kimiaha pam nıpwrai Kristo, nənə kimiaha kuatia kuatia kimiaha nourenoure nıpwran me. 28 *Nənə ia nousəsimwınien səvəi nakalasia me Kumwesən rinəmri pen nərmama me ia kwopun me səvənraha. In rinəmri kupwən aposol me, profet me kəmhəkurirə pen irəha, nənə nahatən me kəmhəkurirə pen mwı irəha. Irəha raka nənə nərmama kəmhə nımtətien me, nənə nərmama kəmhəmasan nərmama kəmhəmhə, nənə nərmama kəmhəsitu ia nərmama, nənə nərmama kəmhəkəkini nakalasia me ia nəfe wok kəmhə, nənə nərmama kəmhəgkiari ia nəgkiariien əpə me.
 29 Rıpkə mhə irəha pam aposol me, uə profet me,

---

* 12:27: Rom 12:5, Efes 5:30   * 12:28: Efes 4:11-12

uə nahatən me. Ripko mhə irəha pam nərmama səvəi noien nīmtətien me, ³⁰ uə kamhəuvehi nīskaiien ti noien nərmama kamhemhə həuvehe mhəsanin. Irəha pam həpkuvehi mhə nīskaiien ti nəgkiariien ia nəgkiariien əpə me, uə nīskaiien ti nini irapwien nīpwrai nəgkiariien əpə me nəha. ³¹ *Mətə tihousari əknekīn mə tihəuvehi nīskaiien me nəha Nənīmwin rauvei pehe səməme hasori mhəpi raka nīskaiien me nepwin.

Mətə təkwtəkwuni takini pehe suatuk sə ramasan məpi raka.

13

Noien səvəi nokeikeiien

¹ Trini minuə iakaməgkiari ia nəgkiariien əpə me səvəi nərmama mine nagelo me, mətə nokeikeiien riwən ia nirak, iou iakəmwhen a ia təmtəm riti kauəsi ramierig asori, uə bel kauəsi ramasək.

² *Trini minuə iakauvehi nīskaiien ti nini irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, uə iakukurən pam nīpwrai narimnari me səməme kamhərkwafə mine nukurənien me pam, uə nahatətəien sə iakauvehi rīskai məmwhen mə takuvehi raka təkuer me irə, mətə nokeikeiien riwən ia nirak, iou iakəmwhen a ia nəri auər a. ³ *Trini minuə iakipeki pen pam narimnari me səiou m nərmama me səməme nautə səvənraha riwən, uə iakəsəni nīpwrak mə napw trahi, mətə nokeikeiien riwən ia nirak, noien nəha iakino ko ripkasitu mhə ia nirak.

⁴ Noien səvəi nokeikeiien ikamo nətərigien səim raməpwəmwis, nənə mamə ramasan m nərmama,

---

* **12:31:** 1Kor 14:1   * **13:2:** Mat 17:20   * **13:3:** Mat 6:2

ik rerim rəpwəh nırhi ərəhainen nərmama, uə ipkəgkiari ərpwi mhə, nənə məpwəh nuvehi utəien ik. ⁵*Noien səvəi nokeikeiien ikəpwəh no penien nərmama, mīpkəmwur mhə ti tipwim, mīpko akwauakw mhə niemaha, uə ikəpwəh nəkwətəmhiri əknekiniien nərəhainen sə iərmama riti rino mik ia rerim. ⁶*Rerim rīpkagien mhə ti noien sə rīpkatukwatukw mhə, mətə rerim ramagien a ti nīpərhiienien. ⁷*Noien səvəi nokeikeiien ikəvrani nəfe nəghin kamo mik, ia nəpın me ikani nīpərhiienien ia Kumwesən, maməmri pen əknekın nətərigien səim irə. Nəpın nərəhainen reste ik, mətə ikamərer əknekın.

⁸Noien səvəi nokeikeiien ko rīpkiwən mhə ia nəpın riti. Mətə noien səvəi nini irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, uə noien səvəi nəgkiariien ia nəgkiariien əpə me, uə noien səvəi nukurəniien nari, noien mirəhar nəha tuhariwən. ⁹Ro iamınhi irə ti nəri nə mə ipwet mine nukurəniien səkitaha ro nīpərpərin, nənə nəgkiariien me i Kumwesən rauvei pehe saməni irapw ro nīpərpərin. ¹⁰Mətə nəpın sə pekın trier pehe, sə ro nīpərpərin triwən. ¹¹Nəpın iakinamouihi, iakaməgkiari rəmwhen ia iəkunouihi, nukurəniien səiou rəmwhen səvəi iəkunouihi, nənə noien səvəi nətərigien səiou rəmwhen səvəi iəkunouihi. Mətə nəpın iakuvehe masori, iakəmri noien me səvəi iəkunouihi ia təkutak. ¹²*Ipwet mine kitaha samətoni rəmwhen saməti pen ia klas sə rakwhakw, mətə ia nəpın

---

* **13:5:** Fil 2:4   * **13:6:** Rom 12:9   * **13:7:** Rom 15:1, 1Tes 4:8, 1Kor 9:12   * **13:12:** 2Kor 5:7, Jem 1:23

nəha tsətoni rəmwhen saməti pen ia nəmritaha atukwatukw. Ipwet mine iakukurən a nipərin, mətə ia nəpin nəha takukurən amasan pam rəmwhen ia Kumwesən rukurən amasan pam iou nəha təkwtəkwuni. ¹³ *Nənə təkwtəkwuni noien mirəhar i kahar hamarərer: noien səvəi nahatətəien, noien səvəi neitenhiien nəri amasan mə truvehē, mine noien səvəi nokeikeiien. Mətə noien sə ramasan pik anan ia nirəhar in i noien səvəi nokeikeiien.

14

Nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe mine nəgkiariien əpə me

¹ *Pwəh nokeikeiien nəri hiamousari tukwe ia nimiruien səkimiaha. Niskaiien me səməme Nənimwɪn Ikinan rauvei pehe, ramasan mə rerimiaha tramevən ia nirəha, mətə sə ramasan pik anan rerimiaha tramevən irə in i nini irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe. ² İakani iamınhi irə ti nəri nə mə iərmama sə raməgkiari ia nəgkiariien əpə riti, in ripkəgkiari mhə m nərmama, mətə raməgkiari m Kumwesən. Pərhien iərmama riti riwən sə rukurən nəgkiariien sə in rani, mətə ia niskaiien səvəi Nənimwɪn Ikinan, in rani irapw nəgkiariien me nepwɪn nipwran rəkwafə. ³ Mətə iərmama sə ramini irapw nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, in raməgkiari m nərmama, nənə mauvrhəkin irəha, mamərpwi əknekın irəha, mauvehi utə nətərigien səvənraha. ⁴ İərmama sə raməgkiari ia nəgkiariien əpə riti, in ramasitu atukw a

* **13:13:** 1Tes 1:3, 1Jon 4:16   * **14:1:** 1Kor 12:31, 1Kor 14:39

irə. Mətə iərmama sə rani irapw nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, in ramasitu ia nakalasia me. ⁵*Iakokeikei mə kımiaha pam anan tihəgkiari ia nəgkiariien əpə me, mətə ramasan pık mə tihəni irapw nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe. Iərmama sə rani irapw nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, in ramasitu pık ia nakalasia me məpi raka iərmama sə raməgkiari ia nəgkiariien əpə me. Mətə nıpərhiien trini mınıuə iərmama riti rini irapw nıpwrai nəgkiariien əpə nəha, noien nəha trasitu mwi ia nakalasia me.

⁶ Piak me, trini mınıuə iakuvehe mətoni kımiaha, nənə maməgkiari m kımiaha ia nəgkiariien əpə me iamınha irə, takəfo masitu ia kımiaha? Hiəukurən mə takaməkeikei muvehe mını pui pehe nari vi riti m kımiaha, uə nukurənien riti, uə nəgkiariien riti Kumwesən ruvei pehe, uə nahatənien riti. Mə rekəm, ko iapkasitu anan mhə ia kımiaha. ⁷ Rerımiaha tramrhi ro narimnari me i həpkimıru mhə mətə rerınraha fwe ikın rəmwhen ia tərhe nau uə kitar. Trini mınıuə rerınraha rıpkatukwatukw mhə, nənə iərmama riti trəfo mukurən nəfe nıpu kamhani? ⁸ Uə kisıpw i kaməse ti nəsuəpwiriien nərmama ti naruagənien trini mınıuə rerın rəpwəh nasək amasanien mo nukurənien i m nərmama, nənə sin trəpnəpenə ti naruagənien? ⁹ Rəmwhen a ia kımiaha. Trini mınıuə hiaməgkiari ia nəgkiariien sə nərmama həreirei, tuhəfo mhəukurən nıpwrai nəgkiariien sə hiaməni? Kımiaha hiaməgkiari a m kwənmahan, nərmama həpkukurən mhə nıpwran. ¹⁰ Pərhiien, nəgkiariien me rıpık ia təkure tıprənə i, nənə irəha

---

* 14:5: Nam 11:29

pam nīpwranraha fwe ikīn. ¹¹ Mətə trīni mīnuə iapkukurən mhə nīpwrai nəgkiariien sə iərmama riti rani pehe tukwe iou, iou iəpwispwis tukwe in, nənə in iəpwispwis tukw iou. ¹² Rəmwhen a ia kīmiaha. Rerīmiaha ramevən pīk ia nīskaiien me səməme Nənīmwin Ikinan rauvei pehe, nənə ro pen tihousari mə tihəuvrhəkīn nakalasia me ia nīskaiien me səməme tuhasitu pīk ia nīrəha.

¹³ Ro iamīnhi irə iərmama sə raməgkiari ia nəgkiariien əpə riti, in traməkeikei məfwaki mares nīskaiien tī nīni irapwien nīpwran. ¹⁴ Trini mīnuə iakaməfwaki mani irapw nəgkiariien əpə me, nənīmwik fwe imwə raməfwaki, mətə ia nətərigien səiou iapkukurən mhə nīpwrai nəgkiariien me i iakani. ¹⁵ *Ro iamīnhi takəfo irə? Takəfwaki ia nənīmwin, məfwaki mwi ia nətərigien səiou. Takani nīpu ia nənīmwin, mənī mwi nīpu ia nətərigien səiou. ¹⁶ Mə rekəm, trini mīnuə ikəfwaki ia nənīmwin ia nəgkiariien əpə məgnəgini Kumwesən, iərmama auər a riti ia kwopun nəha, in trəfo mīni “Ouəh” ia nəfwakiien səim? Rəknekīn tī nəri nə mə in rīreirei nəri ikani. ¹⁷ Nīpərhienien nəfwakiien səim səvəi nīniien tanak m Kumwesən ramasan pīk, mətə ko rīpkasitu anan mhə ia iərmama nəha.

¹⁸ Iakani tanak m Kumwesən mə iakaməgkiari ia nəgkiariien əpə me məpi raka kīmiaha pam. ¹⁹ Mətə ia nousəsimwinien səvəi nakalasia me, trīni mīnuə iakahatən nərmama ia kwopi nəgkiariien me krirum a səməme həukurən ramasan məpi raka mə iakīni kwopi nəgkiariien me ten-taosen ia nəgkiariien əpə sə hərəirei.

---

* **14:15:** Efes 5:19

20 *Piak me, rərəha mə tihəmwhen ia nəkwerhəkwerha ia nətərigien səkimiaha. Ramasan mə tihəreirei noien ərəha rəmwhen ia nəkwerhəkwerha me, mətə ia nətərigien səkimiaha tihəməkeikei mhəmwhen ia nərmama həuvəpwinari raka. 21 Kimərai pen nəgkiariien riti ia nəkukuə səvəi Loa rani mə, “Iou takəgkiari m nərmama me i.

Nəgkiariien səiou trier ia nərmama səməme kamhəni nəgkiariien əpə me, mier mwi ia tərhui iəpwispwis me.

Nəri auər a mə takəgkiari mınraha iamınhi irə, mətə irəha tuhəpkətərig mhə iou.

Iou Iərımənu iakani iamınhi irə.”

22 Ro iamınhi irə sətoni mə niskaiien ti niniien nəgkiariien əpə me ro nımtətien riti ramevən ti nərmama səməme həpkini mhə nıpərhiienien ia Kristo. Ripkevən mhə ti nərmama səməme haməni nıpərhiienien irə. Mətə niskaiien ti nini irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe ro nımtətien riti ramevən ti nərmama səməme haməni nıpərhiienien ia Kristo. Ripkevən mhə ti nərmama səməme həpkini mhə nıpərhiienien irə.

23 *Ro iamınhi irə, trini mınuə nərmama iruə me uə səməme həpkini mhə nıpərhiienien ia Kristo həvnmıwə pehe ia kwopun kimiaha nakalasia me hiamousəsımwin ikin, nənə mhətoni kımiaha pam hiaməgkiari ia nəgkiariien əpə me, rəfo? Irəha tuhəni mə kımiaha hiamarməri.

24 *Mətə trini mınuə kımiaha pam hiaməni irapw nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe, nənə iərmama riti sə rıpkini mhə nıpərhiienien ia Kristo

* 14:20: Efes 4:14, Fil 3:15

* 14:23: Wok Me 2:13

* 14:24:

Jon 16:8

uə iərmama iruə riti ruvniwə pehe, nəgkiariien səkimiaha pam tro in rukurən mə in iərmama riti sə ramo noien ərəha, nənə in trəkiri noien səvənhi. ²⁵ *Nəgkiariien me nəha səkimiaha trini pui nətərigien səvənhi in ramərkwafə irə fwe ia rerin, nənə ro iaminha irə iərmama nəha treiwaiu nənimen trirapi tīprənə, in truvei pen nisaiien səvənhi m Kumwesən, mani irapw mə Kumwesən ramarə pərhiēn tukumiaha.

Tihousəsimwīn kīmiaha me tī nəfwakiien, mhəfwaki, mhesi pen suatuk tukwe

²⁶ *Ro iamīnhi irə, piak me, rəfo? Nəpīn hiamousəsimwīn kīmiaha me tī nəfwakiien, kīmiaha kuatia kuatia, riti rəni nīpu, riti ramahatən, riti rani irapw nari riti Kumwesən rino pui pen min, riti raməgkiari ia nəgkiariien əpə riti, riti mwi rani irapw nīpwrai nəgkiariien nəha. Tihaməkeikei mho narimnari me nəha mhasitu ia kīmiaha me irə. ²⁷ Trini mīnuə nərmama me nepwīn haməgkiari ia nəgkiariien əpə me, ramasan mə iərmama kəru a uə kahar həgkiari. Nəpīn iərmama riti rəgkiari, in əpa rəgkiari meste ro sampam, kurirə riti rəgkiari. Nənə iərmama riti traməkeikei mīni irapw nīpwrai nəgkiariien me nəha. ²⁸ Mətə trini mīnuə iərmama riwən tī nīni irapwien nīpwrai nəgkiariien me nəha, iərmama sə raməgkiari ia nəgkiariien əpə, in trəpwəh nəgkiari asoriien ia nəmri nakalasia me, in trəgkiari afafa a pwəh irau əpa Kumwesən krouregi.

---

* **14:25:** Aes 45:14, Sek 8:23, Jon 4:19

* **14:26:** 1Kor 12:8-10,

Efes 4:12

29 *Nərmama səməme kamhəuvehi niskaiien ti nini irapwien nəgkariien sə Kumwesən rauvei pehe, ramasan mə kəru a uə kahar həgkiari, nənə nərmama nepwın həkiri amasan nəgkariien sə haməni. 30 Mətə trini minuə iərmama riti sə raməkure kimiaha min riregi mə Kumwesən ro pui nəgkariien riti min, nənə iərmama sə raməgkiari trəpwəh nəgkariien. 31 Ro iamınhi irə, kimiaha pam hiəukurən nini irapwien nəgkariien sə Kumwesən rauvei pehe, riti rukupwən məgkiari raka nənə riti. Tiho iamınha irə mə nərmama me pam tuhəuvehi nukurənien, nənə trasitu ia nərmama me pam. 32 Kimiaha hiəukurən. Nərmama səməme kamhəuvehi niskaiien ti nini irapwien nəgkariien sə Kumwesən rauvei pehe, irəha hamərimənu atukw a ia nənimwınraha me, mhəukurən nəgkariien, mhəukurən mwı nafafaien. 33 Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə Kumwesən rıpkə mhə in Kumwesən səvəi noien nireireien ia nari, mətə in Kumwesən səvəi nəmərinuien.

Rəmwhen ia nakalasia me pam, nəpın kamhəsəsimwın irəha me, 34 *nıpran tuhəpwəh nəgkariien ia nousəsimwınien me nəha. Rəpwəh natukwatukwien mə tuhəgkiari, mətə tuhaməkeikei mheiwaiu mho nisaiien rəmwhen Loa səvəi Moses rani. 35 Trini minuə hokeikei mə tuhəukurən nari riti, tuhaməkeikei mhəres ti səvənraha me nəрман fwe ia rukwənu. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə ro naurisien mə pran trəgkiari ia nousəsimwınien səvəi nakalasia me.

36 Rəfo? Rerimiahə rırhi mə nəgkariien səvəi

* 14:29: Wok Me 17:11, 1Tes 5:21
2:12, Taet 2:5

* 14:34: 1Kor 11:3, 1Tim

Kumwesən rıməkupwən ia kımiaha muvehe? Uə rerımiaha rırhi mə nəgkiariien səvəi Kumwesən rıməuvehe a tukumiaha? ³⁷ *Trini mınuə kımiaha riti rerin rırhi mə in profet riti, uə Nənimwin Ikinan rıməuvei pen nıskaiien riti min, ramasan. Mətə in traməkeikei mukurən mə nəgkiariien i iakamrai m kımiaha in nəkwai Iərimənu səkitaha. ³⁸ Trini mınuə rəpwəh niniien nıpərhiien ia nəgkiariien i, tukəpwəh mwi niniien nıpərhiien ia nəgkiariien səvənhi.

³⁹ Ro iamınhi irə, piak me, nıskaiien sə tihokeikei pık, in i nini irapwien nəgkiariien sə Kumwesən rauvei pehe. Mətə tihəpwəh nıniseien nıskaiien i sə nərmama haməgkiari ia nəgkiariien əpə me. ⁴⁰ *Narimnari me pam səməme hıamo, tıhaməkeikei mho ia noien sə ratukwatukw mhesi pen suatuk tukwe.

15

Kristo rınətui mwi ia nemhəien səvənhi

¹ Piak me, iakokeikei mə tako kımiaha hiəukurən nəgkiariien amasan sə iakinəvisau irə m kımiaha fwe kupwən. Nəgkiariien amasan i kımiaha hiəuvəni raka nıpərhiien irə mamhərer irə. ² Trini mınuə hıaməkwtəmhiri əknekın nəgkiariien amasan i iakinəvisau raka m kımiaha, Kumwesən truvehimıru kımiaha irə. Mətə trini mınuə hıaraka ia nəgkiariien amasan i, nənə hiəuvəni auər a nıpərhiien irə.

³ *Narimnari me səməme iakıməregi, iou iakuvəni raka tukumiaha. Iakıməni mə nəri sə tıhaməkeikei mhəkupwən mhəukurən in i mə

* **14:37:** 1Jon 4:6 * **14:40:** Kol 2:5 * **15:3:** Aes 53:8-9

Kristo rīmamhə ti noien ərəha me səkītaha ramesi pen nəgkiariien me kīmərai pen ia Nəkukuə Ikinan. ⁴*Kīmənīmwi nənə rətui mwi ia nemhəien səvənhi ia nəpīn sə ro kahar irə ramesi pen nəgkiariien me kīmərai pen ia Nəkukuə Ikinan.

⁵*Nənə in rīməkupwən mier irapw ti Pita, marə mier irapw mwi ti nərmama səvənhi twelef.

⁶Kurirə irə in rier irapw mwi ti piəvtaha me həpik həpi raka faef hantret ia nəpīn kuatia a. Irəha həpik haməmīru ihi, mətə nēpwīn həuvamhə raka.

⁷*Nəpīn in rier irapw raka ti nīrəha, marə mier irapw mwi ti Jemes, nənə mier irapw mwi ti aposol me pam. ⁸*Kurirə ia nīrəha pam, in rier irapw mwi tukw iou, mətə iou iakəmwhen ia iəkunouihi əmtəmetə riti rīpkətui mhə ia nəpīn atukwatukw səvənhi.

⁹*Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə iou inhəripw anan ia aposol me pam, nənə iakəpwəh nəmwhenien mə nərmama tuhəkwein iou mə iou aposol riti, ti nəri nə mə iakinamometə nakalasia me səvəi Kumwesən fwe kupwən.

¹⁰*Mətə Kumwesən rīnasitu ia nīrak ia namasanien səvənhi, mo iakuvehe mo iamīnhi irə nəha təkwtəkwuni. Nənə namasanien səvənhi sə rīno miou rəpwəh nuvehe əpnəpenien, mətə rukuə kwənkwan. Nīpərhiēnien, iakīno wok məpi raka aposol me pam, mətə rīpkə mhə ia nīskaiien atukw səiou, mətə ia namasanien sə Kumwesən rauvei pehe miou.

¹¹Ro iamīnhi irə nəri auər a mə iou iakani irapw nəgkiariien

---

* **15:4:** Mat 12:40, Wok Me 2:24-32 * **15:5:** Luk 24:34, Mat

28:16-17 * **15:7:** Luk 24:50 * **15:8:** Wok Me 9:3-6, 1Kor 9:1

* **15:9:** Efes 3:8, 1Tim 1:15 * **15:10:** Wok Me 8:3, 2Kor 6:1, 2Kor 11:5,23

amasan i m k̄imiahā, uə irəha haməni irapw m k̄imiahā, mətə nəgkiariien kuation a i sək̄imaha pam iahaməni irapw tukumiahā nənə hiəuvəni raka n̄ipərhiēnien irə.

Nərmama səməme həuvamhə tuhətui mwi ia nemhəien

¹² K̄imiahā hiəukurən mə ia nəgkiariien sək̄imaha, k̄imaha iahaməni irapw mə Kristo r̄inətui mwi ia nemhəien. Mə iahaməvisau iam̄inha irə, rəfo k̄imiahā nepw̄in hiaməni mə nərmama səməme həuvamhə ko həpkətui mhə mwi? ¹³ Tr̄ini m̄inuə nərmama səməme həuvamhə ko həpkətui mhə mwi, nənə ko Kristo mwi rəpwəh nətuiien ia nemhəien. ¹⁴ Nənə tr̄ini m̄inuə Kristo rəpwəh nətuiien ia nemhəien, wok i sək̄imaha sə iahaməni irapw nəgkiariien amasan ro nəri auər a irə rəmwhen a mwi ia nahatətəien sək̄imiahā. ¹⁵ *Nari riti mwi, tr̄ini m̄inuə Kristo rəpwəh nətuiien ia nemhəien, k̄imaha iahəneikuə ia Kumwesən, ti nəri nə mə iahaməni irapw mə Kumwesən r̄ino Kristo rətui mwi ia nemhəien. Tr̄ini m̄inuə nəgkiariien nəha ro n̄ipərhiēnien mə nərmama səməme həuvamhə ko həpkətui mhə mwi ia nemhəien, nənə Kumwesən ko rəpwəh noien mwi Kristo rətui ia nemhəien. ¹⁶ Tr̄ini m̄inuə nərmama səməme həuvamhə raka ko həpkətui mhə mwi ia nemhəien, nənə ko Kristo r̄ipkətui mhə mwi ia nemhəien. ¹⁷ Tr̄ini m̄inuə Kristo r̄ipkətui mhə mwi ia nemhəien, nənə nahatətəien sək̄imiahā n̄ipwran riwən, k̄imiahā hiamarə ihi ia noien ərəha me sək̄imiahā. ¹⁸ Nənə tr̄ini m̄inuə nəgkiariien nəha ro n̄ipərhiēnien,

---

* **15:15:** Wok Me 1:22, 4:33, Wok Me 5:32

nərmama səməme haməni nɪpərhiɛniɛn ia Kristo fwe kupwən həuvamhə raka, irəha həuvəiwən ko həpkətui mhə mwi. ¹⁹ Kitaha saməmri pen əknekɪn nətəriɟiɛn səkitaha ia Kristo, mətə mə noien nəha səvəi nɪmɪruɪɛn a i səvəi tɪprənə, rərəha anan tukutaha məpi raka nərmama me nepwɪn.

²⁰ *Mətə nəɟkiariɛn sə ro nɪpərhiɛniɛn ro iamɪnhi irə. Kristo rɪnətui mwi ia nemhəien səvənhi. In rukupwən mətui mwi rəmwhen ia nukwai nei kukupwən kesi. Nərmama səməme həuvamhə raka irəha tuhətui mwi ia nemhəien kurirə. ²¹ *Iakani iamɪnhi irə tɪ nəri nə mə nemhəien rɪməuvehe ia iərmama riti, nənə ia suatuk kuatia a, nətuiɛn mwi ia nemhəien rɪməuvehe ia iərmama riti. ²² Nərmama me pam tuhemhə tɪ nəri nə mə haməuku pen ia Atam. Ia noien a mwi nəha, nərmama me pam səməme haməuvehe mho kuatia irəha Kristo tuhətui mwi ia nemhəien. ²³ *Mətə irəha nəha tuhətui mwi ia nəpɪn atukwatukw səvənraha. Kristo in rɪməkupwən mətui mwi. Nəpɪn in truvehe mwi irə, nərmama me səvənhi tuhətui mwi. ²⁴ Nənə nəpɪn sampam truvehe, Kristo trouaha nənɪmwɪn me pam səməme kamhəuvehi nərɪmənuiɛn mɪne nasoriɛn. In trouaha nɪskaiɛn me pam. Kurirə irə in raraka ia nɪtətə sə in ramərɪmənɪ irə revən ia rəɟi Tata Kumwesən. ²⁵ *Ro iamɪnhi irə tɪ nəri nə mə Kristo traməkəikei mamərɪmənɪ meste Kumwesən trəmri narɪmnari me pam səməme in raməmwəki irəha kamharə inhərɪpw ia tɪpage nɪsui Kristo mi. ²⁶ *Sə trouaha

---

* **15:20:** Kol 1:18   * **15:21:** Rom 5:12,18   * **15:23:** 1Tes 4:16,
Rev 20:5   * **15:25:** Mat 22:44   * **15:26:** Rev 20:14, 21:4

sampam ia nirəha nemhəien. Nənə nemhəien triwən mwi. ²⁷ *Iakani iamihhi irə ti nəri nə mə Nəkukuə Ikinan rani mə, “Kumwesən rinəmri narimnari me pam kamharə inhəripw ia tɪpage nisun mi.” Mətə ro nukurəniēn i mə nəgkiariēn nəha sə rani mə “narimnari me pam,” kɪpkəvsini pen mhə Kumwesən ia narimnari me nəha. In rinəmri pen narimnari me nəha kamharə inhəripw ia tɪpage nisui Kristo mi. ²⁸ Narimnari me pam tuheiwaiu Kristo trərimənu ia nirəha. Irəha pam tuheiwaiu raka, nənə Tini Kumwesən truvehi irapw atukw a in, meiwaiu marə tegin nərīmənuiēn səvəi Tata səvənhi sə rinəmri irapw narimnari me pam ia tɪpage nisun mi. Ro iamihhi irə mine Kumwesən trərimənu ia narimnari me pam.

²⁹ Rəfo ia nərmama səməme kamo paptas ia nirəha ti nərmama səməme həuvamhə raka? Trini minuə nərmama səməme həuvamhə raka tuhəpkətui mhə mwi ia nəpɪn riti, nənə rəfo kamo paptas ia nərmama ti nirəha? ³⁰ *Rəmwhen a ia kimaha. Rəfo iahaməuvehi pekɪn nəpɪn sikai me ia nimiruiēn səkimaha ia nəpɪn me pam? ³¹ Iakani kwəsuaɪi piak me mə nəpɪn rɪpɪk nərmama haməmwur mə tuhousi əpune iou! Rerɪk ragien pɪk tukumiaha ti nəri nə mə hiəməuvehe mho kuatia kimiaha Iesu Kristo Iərimənu səkitaha. Nənə mo pen nəgkiariēn i iakani ro nɪpərhiēniēn. ³² *Ia kwopun i Efesas, rəmwhen mə iakaruagən kimaha nəri əprmin me. Mətə rəfo? Trini minuə nərmama səməme

* **15:27:** Sam 8:6 * **15:30:** Rom 8:36 * **15:32:** 2Kor 4:10-11, Luk 12:19-20

həuvamhə ko həpkətui mhə mwi, iakinaruagən ti nəfe? Trini minuə nərmama səməme həuvamhə ko həpkətui mhə mwi, ramasan mə tihesi pen a nəgkiariien i sə rani mə,

“Pwəh sani nari mhənimwi,

ti nəri nə mə trakwakwi semhə.”

³³ Tihəpwəh neikuə atukwien ia kimiaha. Nəgkiariien i kamini ro nīpərhiēnien. “Nəpīn nərmama səvənraha noien ramasan havən pəri irəha nərmama səməme noien səvənraha rərəha, səməme noien səvənraha rərəha houraha noien amasan səvənraha.” ³⁴ *Hərərīg pehe mwi mhəuvehi atukwatukw nətərīgien səkimiaha sə ratukwatukw, nənə mharaka ia noien ərəha me. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kimiaha nepwīn hiamreirei ihi Kumwesən, nənə ro naurisien asori m kimiaha.

Nərmama tuhətui mwi ia nemhəien mətə nīpwranraha trəfo irə?

³⁵ *Mətə iərmama riti trəres nəresien i mə, “Nərmama səməme həuvamhə tuhəfo mhətui mwi? Nīpwranraha trəfo irə?” ³⁶ Ik iərmama ikreirei nari, nuni nari sə ikəpwei traməkeikei memhə kurirə ruverə mutə. ³⁷ Nənə nəri sə ikəpwei ropə ia nīpwran sə trutə. Sə ikəpwei in nə nuni nari, rosi nuni wit uə nuni nari riti mwi.

³⁸ *Mətə Kumwesən rauvei pen nīpwran rəmwhen sə in rokeikei. Nənə nuni nari me kuatia kuatia, in rauvei pen nīpwranraha me. ³⁹ Rəmwhen a mwi nusai nari rəpwəh nəmnəmwhenien, mətə nusai nari səpəmsəpə. Nusai iərmama

* **15:34:** Rom 13:11, Wok Me 26:8, 1Kor 6:5

* **15:35:** Jon 12:24

* **15:38:** Jen 1:11

ropə ia səi nərimiru me, uə menu me, uə nəmu me. ⁴⁰ Narimnari me ia nimagouagou ho nīpwranraha. Rəmwhen a mwi narimnari me ia təkure tīprənə i ho nīpwranraha. Mətə narimnari me nəha kamətə fwe ia nimagouagou kamhəser ropə ia nīpwrai narimnari me nəha kamətə ia təkure tīprənə. ⁴¹ Nukuraanien səvəi meri ropə ia nukuraanien səvəi məkwə mine nəhiapwien səvəi kəməhau me. Nəhiapwien səvəi kəməhau me nepwīn hopə ia səvəi nepwīn mwi.

⁴² Tro mwi iamīnhi irə ia nəpīn nəha nərmama səməme həuvamhə tuhətui mwi. Iərmama sə kimənīmwi nīpwran trīmərīr, mətə nəpīn in trətui mwi nīpwran trīpkimərīr mhə mwi. ⁴³ *Iərmama sə kimənīmwi nīpwran rīpkamasan mhə, mətə nəpīn in trətui mwi nīpwran tramasan. Iərmama sə kimənīmwi nīpwran nīskaiien səvənhi riwən, mətə nəpīn in trətui mwi nīpwran trīskai. ⁴⁴ Nəpīn kimənīmwi iərmama nīpwran ro nusan, mətə nəpīn in trətui mwi nīpwran tro nənīmwīn.

Trīni mīnuə nīpwrai iərmama sə ro nusan, nənə nīpwrai iərmama sə ro nənīmwīn in mwi fwe ikīn. ⁴⁵ *Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kimərīr pēn nəgkiarīien i ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Iərmama sə rīməkupwən, Atam, in rīməuvehe iərmama riti sə ramīru.” Atam sampam, in i Kristo, rīməuvehe mo in nənīmwīn i rauvei pehe nīmīruien. ⁴⁶ Mətə rīpko mhə nīpwrataha i sə ro nənīmwīn trukupwən, mətə nīpwrataha sə ro nusan, nənə kurirə irə nīpwrataha sə ro nənīmwīn. ⁴⁷ *Iərmama sə rīməkupwən in səvəi tīprənə i.

* **15:43:** Fil 3:20-21   * **15:45:** Jen 2:7, Jon 6:63, 2Kor 3:6,17

* **15:47:** Jen 2:7

Kumwesən rino in ia tiprənə. Mətə iərmama sə riməkuriə riməuku pen ia neiai. ⁴⁸ Nərmama me pam səvəi tiprənə, nipwranraha rəmwhen ia nipwrai iərmama nəha Kumwesən rino ia tiprənə. Nərmama səməme tuhəuvən ia neiai, nipwranraha trəmwhen ia nipwrai iərmama sə riməuku pen ia neiai. ⁴⁹ Təkwtəkwuni kitaha səmwhen ia iərmama nəha sə Kumwesən rino ia tiprənə. Ia noien a mwi nəha kitaha tsəmwhen a mwi ia iərmama nəha sə riməuku pen fwe ia neiai muvehe.

⁵⁰ *Iakani irapw tukumiaha, piak me, nipwrai iərmama sə ro nusan mo niten ko ripkuvnimwə mhə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Rəmwhen a mwi nəri mərir ko ripkuvehi mhə nəri sə ramarə rerin. ⁵¹⁻⁵² *Həregi ro. Nəgkiariien i iakani pehe tukumiaha i nəha təkwtəkwuni in nəgkiariien riti sə rinamərkwafə fwe kupwən. Ripko mhə kitaha pam tsemhə, mətə nəpin kisipw sampam trasək kitaha pam tsəuvehe mhərməvi. Kurirə iərmama riti rapri m kuatia ia nənimen, mətə nəri nəha rino sampam akwauakw a. Nəpin kisipw sampam trasək, nənə nərmama səməme həuvamhə tuhətui mwi mhəpwəh mwi nemhəien, nənə kitaha tsəuvehe mhərməvi. ⁵³ *Nipwrataha sə ro nəri mərir i traməkeikei muvehe mo nəri sə ko ripkimərir mhə. Nipwrataha i səvəi nemhəien traməkeikei muvehe mo nəri sə ramarə rerin. ⁵⁴ *Nipərhiienien, nipwrataha sə ro nəri mərir i traməkeikei muvehe mo nəri sə ko ripkimərir mhə. Nipwrataha i səvəi nemhəien traməkeikei

* **15:50:** 1Kor 6:13   * **15:51-52:** Mat 24:31, 1Tes 4:15-17

* **15:53:** 2Kor 5:4   * **15:54:** Aes 25:8

muvehe mo nəri sə ramarə rerin. Nəpın nəri nəha truvehe mo sampam, nənə nəgkiariien sə kimərari pen ia Nəkukuə Ikinan ruvehe mo nıpərhiendien, rani mə, “Nemhəien ruvəiwən. Kuvəuvehi irapw in ia naruagəniien.”

⁵⁵ “Eh, nemhəien, tikəfo masori ia kimaha?”

Eh, nemhəien, tikəfo mo nəmisəien m kimaha?”

⁵⁶ *Nəri sə nemhəien rauvehi nıskaiien səvənhi irə ti noien nəmisəien m iərmama in nə noien ərəha, nənə nəri sə noien ərəha rauvehi nıskaiien səvənhi irə in nə Loa. ⁵⁷ Mətə pwəh səni tanak m Kumwesən sə rauvei pehe m kitaha noien i saməuvehi raku pen ti İərimənu səkitaha İesu Kristo, noien sə ramo kitaha səskai mhəpi raka nemhəien.

⁵⁸ *Ro pen piak keikei me, kimiaha tihaməkeikei mhərer əknekin, mhəpwəh nəseniien nari riti rikiukiu ia kimiaha. Nəpın me tihamo wok səvəi İərimənu səkitaha ia rerimiaha pam, ti nəri nə mə hiəukurən mə wok səvəi İərimənu səkitaha sə hiamo hiəpko auər a mhə.

16

Mane səvəi nasituien ia nərmama me səvəi Kumwesən

¹ *İa nıkaren səvəi mane səvəi nasituien ia nərmama me səvəi Kumwesən fwe Jerusalem, tihaməkeikei mho rəmwhen sə iakiməni pen ti nakalasia me fwe ia profens nəha Kalesia. ² İa Sante me pam, kimiaha pam kuatia kuatia tihaməkeikei mhəmri karen mane me nepwın.

* **15:56:** Rom 6:14, 7:13   * **15:58:** 2Kron 15:7, Rev 14:13

* **16:1:** Rom 15:25-26, 2Kor 8:1-9, Kal 2:10

Iərmama sə rauvehi mane asori trəmri karen rīpik. Iərmama sə rauvehi mane ouihi trəmri karen ouihi a. Ro iamīnhi irə nəpīn iakuvehe ko hiəpkəmwur mhə mwi mə tiho pam nəri nəha ia nəpīn kuatia. ³Tihərui irapw kimiaha me nepwīn mə tuhəuvehi mane mhəuvən. Nənə nəpīn iakuvehe, iakrai nəkukuə mīni irapw irəha ti nəkur Jerusalem nənə mərhi pen irəha həpeki mane mhəuvən fwe ikīn. ⁴Trīni mīnuə iakətoni mə ramasan mə iou mwi takevən, nənə irəha tuhəkurirə iou.

Pol raməres narimnari me nepwīn mə nəkur Korin tuhaməkeikei mho

⁵*Kurirə iakuvehe məti pehe kimiaha, takevən raka fwe profens nəha Masetonia, ti nəri nə mə takaməkeikei mukupwən mevən fwe Masetonia.

⁶*Rosi takarə kwopti kitaha m kimiaha mə rəfo sarə a meste nəpīn səvəi nəkwieien tro sampam. Nənə hiəukurən nasituien ia nirak ia navəniēn səiou sə iakamevən pen me ikīn. ⁷*Iapkokeikei mhə mə takuvehe mətoni kimiaha nənə mier mwi, mətə iakokeikei mə takuvehe sarə kwopti trīni mīnuə Iərimənu səkitaha rəsēni iou. ⁸Mətə takarə a ia kwopun i ia Efesas meste nəpīn səvəi Pentekos, ⁹*ti nəri nə mə Kumwesən rinəsevər ia suatuk tukw iou mə tako wok amasan sə trukua kwənkwan rīpik, nəri auər a mə nərmama həpik haməmwur mə tuhəsisəg iou ti noien wok.

¹⁰*Trīni mīnuə Timoti ruvehe mətoni kimiaha, hio ramasan min, mhəuvei pen nisaiēn min, ti

* **16:5:** Wok Me 19:21   * **16:6:** Rom 15:24, Taet 3:12   * **16:7:**

Wok Me 18:21   * **16:9:** Wok Me 19:8-10, 2Kor 2:12, Kol 4:3, Rev

3:8   * **16:10:** 1Kor 4:17

nəri nə mə in ramo wok səvəi Iərimənu səkitaha rəmwhen a ia nirak. ¹¹ *Rərəha mə tihamətoni in rəmwhen mə in iərmama auər a riti. Mətə tihaməkeikei mhasitu irə ia navənien səvənhi nəp̄in in r̄ir̄ərig muvehe mətoni iou. Iou iakameitenhi piəvtaha me irəha Timoti mə tuhəuvehe mhətoni iou.

¹² *Ia n̄ikaren səvəi piəvtaha Apolos, iakiməni pen tukwe in mə in traməkeikei mukurirə piəvtaha me muvehe mətoni kimiaha. Mətə in rəpwəh nokeikeien mə truvehe nəha təkwtəkwni, mətə in truvehe ia nəp̄in sə ratukwatukw tukwe.

¹³ *Hətui mhəpwəh napriien, nənə mhərer əknek̄in ia nahatətəien səkimiaha, mhəpwəh nehek̄irien, mho mə hiəskai. ¹⁴ Narimnari me pam səməme hiamo, tiho ia nokeikeien.

¹⁵ *Kimiaha hiəukurən mə Stefanas mine nərmama ia nəkwai nimwə səvənhi, irəha haməkupwən mhəni n̄ip̄ərhiēnien ia Iesu fwe profens nəha Akaea, nənə irəha həmwur pik ti nasituien ia nərmama me səvəi Kumwesən. Piak me, iakuə tak̄ini pehe tukumiaha i mə ¹⁶ *tihəuvei pen nis̄iaien m nərmama sə ro me iam̄in̄ha irə, mine nərmama me pam səməme kamhowok mamhəsese pəri irəha m̄in̄raha. ¹⁷ Nəp̄in Stefanas, Fotunatas, mine Akækas harier pehe rerik ragien, ti nəri nə mə nari auər a mə kimiaha hiəiwən, mətə nəp̄in iakətoni irəhar rəmwhen mə iakinətoni kimiaha. ¹⁸ *Irəhar haro iou iakuvehi napw̄is̄ien

---

* **16:11:** 1Tim 4:12   * **16:12:** 1Kor 1:12, 3:6   * **16:13:** Sam 31:24, Efes 6:10   * **16:15:** Rom 16:5, 1Kor 1:16   * **16:16:** 1Tes 5:12   * **16:18:** Fil 2:29

ia rerik rəmwhen irəhar haro mwi ia kīmiaha. Nərmama me iamīnha irə, ramasan mə tihəgnəgini irəha pwəh nərmama hətoni mhəukurən irəha.

Nəgkiariien sampam

¹⁹ *Nakalasia me ia profens fwe Esia haməni ramasan tukumiaha. Akwila mīne Prisila krouokeikei pik mə trouni ramasan tukumiaha ia nəghi Iərimənu səkitaha irəha nakalasia me səməme hamousəsīmwin irəha me ia nimwə səvənrau. ²⁰ *Piəvtaha me pam ia kwopun i haməni ramasan tukumiaha. Tihəni ramasan tukumiaha me mhakei m kīmiaha me ia nakeiien sə rəmher.

²¹ *Iou Pol, iakamrai nəgkiariien i səvəi niniien ramasan tukumiaha, mamrai ia rəgik atukwatukw.

²² *Trini minuə iərmama riti rəpwəh nokeikeiien Iərimənu səkitaha, pwəh Kumwesən rəkwein ərəha irə. Iərimənu səkitaha, uvehe rə!

²³ Pwəh namasanien səvəi Iesu Iərimənu səkitaha ramarə tukumiaha.

²⁴ Pwəh nokeikeiien səiou ramarə tukumiaha pam səməme hiəuvəuvehe mhəno kuatia kīmiaha Iesu Kristo. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

---

* **16:19:** 2Tim 1:15, Wok Me 18:2,18,26, Rom 16:5
16:16, 2Kor 13:12

* **16:21:** Kol 4:18, 2Tes 3:17

* **16:20:** Rom
* **16:22:** Kal 1:8-9

Nəkukuə Ikinan
The New Testament in the Nafe (Kwamera) language
of Southeast Tanna, TAFEA Province, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Nafe blong Vanuatu.
Le Nouveau Testament dans la langue Nafe de
Vanuatu.

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nafe (Nafe)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-06-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

26b0f540-c192-5878-be67-18ede9ab1416